

# Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo



Opdrachtgevers:      Advanced Power AG  
                                Siemens Project Ventures GmbH  
                                Tessenderlo Chemie NV

Juni 2007

Caroline Vandeghehuchte (bouwhistorica)

Charlotte Fexer (kunsthistorica)

Maarten Smeets (archeoloog)

Marc Coenen (tekenaar)

Stijn Boels (arbeider)

## **INHOUDSTAFEL**

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1    Inleiding	p. 4
Hoofdstuk 2    Het proefsleuvenonderzoek rond het 'Hof van Goor'	p. 6
2.1 De werkmethode	p. 6
2.2 Beschrijving van de sporen	p. 7
2.2.1 Sleuf I	p. 7
2.2.2 Sleuf II	p. 7
2.2.3 Sleuf III	p. 8
2.2.4 Sleuf IV	p. 8
2.2.5 Sleuf V	p. 8
2.2.6 Sleuf VI	p. 9
2.2.7 Sleuf VII	p. 9
2.2.8 Sleuf VIII	p. 10
2.2.9 Sleuf IX	p. 11
2.2.10 Sleuf X	p. 12
2.2.11 Sleuf XI	p. 13
2.2.12 Sleuf XII	p. 13
2.2.13 Sleuf XIII	p. 14
2.2.14 Sleuf XIV	p. 15
2.2.15 Sleuf XV	p. 15
2.2.16 Sleuf XVI	p. 16
2.2.17 Sleuf XVII	p. 16
2.2.18 Sleuf XVIII	p. 16
2.2.19 Sleuf XIX	p. 17
2.2.20 Sleuf XX	p. 17
2.2.21 Sleuf XXI	p. 18

2.2.22 Sleuf XXII	p. 18
2.2.23 Sleuf XXIII	p. 19
2.2.24 Sleuf XXIV	p. 19
2.2.25 Sleuf XXV	p. 20
2.2.26 Sleuf XXVI	p. 21
2.2.27 Sleuf XXVII	p. 22
2.2.28 Sleuf XXVIII	p. 22
2.2.29 Sleuf XXIX	p. 22
2.2.30 Sleuf XXX	p. 23
2.3 Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	p. 23

### Hoofdstuk 3 Het archeologische vooronderzoek binnen de walgrachtsite 'Hof van Goor'

	p. 25
3.1 Doel van het onderzoek	p. 25
3.2 De onderzoeksstrategie	p. 26
3.3 Historiek van de site	p. 29
3.4 Beschrijving van de archeologische sporen per werkput	p. 31
3.4.1 Werkput 1	p. 31
3.4.1.1 De sporen	p. 32
3.4.1.2 Interpretatie vlak 1	p. 34
3.4.1.3 Interpretatie vlak 2	p. 38
3.4.1.4 Gegevens uit vroeger archeologisch onderzoek	p. 40
3.4.1.5 Conclusies	p. 42
3.4.2 Werkput 2	p. 45
3.4.3 Werkput 3	p. 47
3.4.4 Werkput 4	p. 49
3.4.5 Werkput 5	p. 49
3.4.6 Werkput 6	p. 50
3.5 Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	p. 51



Archieven p. 57

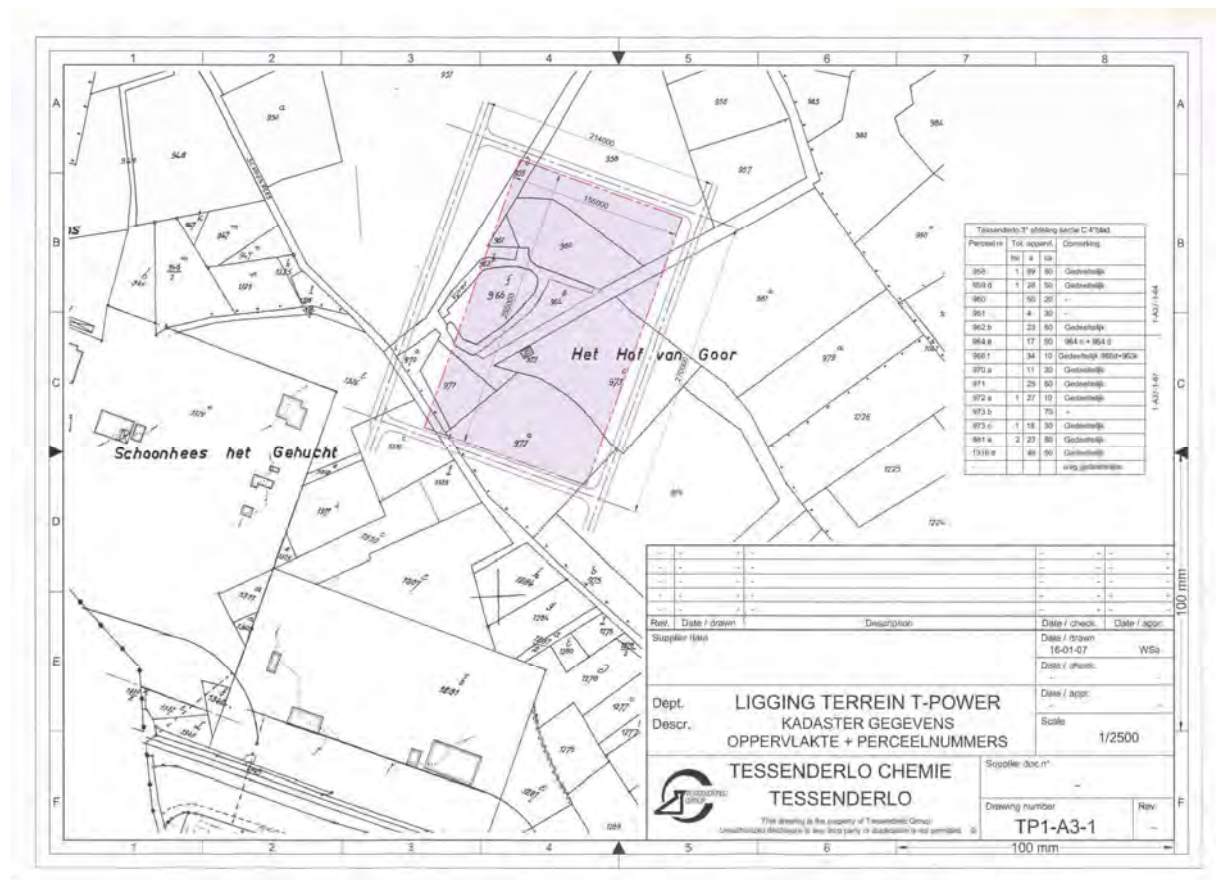
Bibliografie p. 57

Fotosurvey

Plan van de proefsleuven

## HOOFDSTUK 1 INLEIDING

In opdracht van de joint venture T-Power NV, bestaande uit de drie partners Advanced Power AG, Siemens Project Ventures GmbH en Tessenderlo Chemie NV, voerde het Studiebureau Monumentenzorg bvba een vooronderzoek uit op de terreinen waar de bouw van een 400 MW STEG-electriciteitscentrale wordt gepland.



Kadasteruittreksel met aanduiding van de betreffende terreinen.

Het terreinwerk vond plaats tussen 24 april en 16 mei en werd uitgevoerd door een archeologisch team van Studiebureau Monumentenzorg bvba, bestaande uit één archeoloog, één tekenaar en één arbeider.

Het onderzoek kon in twee delen worden opgesplitst: het proefsleuvenonderzoek dat zich toespitste op de terreinen buiten het eigenlijke Hof van Goor (hoofdstuk 2) en het Hof van Goor

zelf (hoofdstuk 3), waarvan al geweten was dat zich hier vanaf minstens 1301 een hoeve bevond.

Na hoofdstukken 2 en 3 worden voor ieder deelaspect een conclusie gegeven en een vertaling hiervan naar verder uit te voeren onderzoeken. Ieder hoofdstuk kan als een apart onderzoek worden beschouwd met haar eigen conclusies. Een algemeen besluit is er dan ook niet.

## **HOOFDSTUK 2      HET PROEFSLEUVENONDERZOEK ROND HET 'HOF VAN GOOR'**

In hoofdstuk 2 worden de resultaten van het proefsleuvenonderzoek besproken. In een eerste paragraaf gaat het over de werkmethode, terwijl in een volgend deel de aangetroffen sporen per sleuf worden besproken.

Ten slotte wordt gepoogd een aantal van de sporen te interpreteren en conclusies te trekken voor verder onderzoek.

### **2.1 De werkmethode**

Op vraag van het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd op de terreinen van Tessenderlo Chemie NV waar de joint venture T-Power de bouw van een 400 MW STEG-elektriciteitscentrale plant.

Uiteraard zullen deze werken een grote impact hebben op de mogelijke aanwezige archeologische sporen. Ook de grootte van het terrein (ca. 5,5 ha) droeg ertoe bij dat het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed, de zone voorafgaandelijk wilde laten onderzoeken om haar archeologische potentie in te schatten.

Om de archeologische potentie in te kunnen schatten werden over het ganse terrein lange parallelle sleuven (ca. om de 20 meter) uitgegraven (Foto's 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5 en 2.6). Het terrein liet echter niet overal toe om in hetzelfde raster te blijven en waar nodig werden de sleuven aangepast aan het terrein. Onder andere een beek, enkele nog aanwezige gebouwen en het feit dat de omheiningen nog dienden bewaard te blijven, zorgden voor de nodige problemen. In totaal werden 30 (I-XXX) grotere en kleinere sleuven onderzocht. Een plan in bijlage toont hun locatie.

Het graven (en later weer dichten) van de sleuven werd uitgevoerd door de firma Ackx NV, onder begeleiding van een archeoloog.

Gelijktijdig met de uitgraving van de sleuven werden de sporen ook onmiddellijk gemarkeerd en gefotografeerd. De sporen kregen een doorlopende nummering (1 - ...) en van ieder spoor werd een beschrijving gemaakt. Het opschaven van bepaalde zones met sporen concentraties werd nergens uitgevoerd aangezien de sporen zeer verspreid lagen. Enkel in sleuven X en XXVI bevonden zich twee grote sporenconcentraties die evenwel met (recente) landbouwactiviteit te maken hadden.

Ten slotte werden alle sleuven en de ingekraste sporen door topograaf Raoul Creemers ingemeten en op plan gezet.

## **2.2 Beschrijving van de sporen**

### **2.2.1 Sleuf I** (Foto's 2.7 en 2.8)

Spoornummer	Beschrijving
1	Donkergrijze zandige vulling met kleilenzen en veldkeien (Foto 2.9).
2	Donkergrijze zandige vulling met kleilenzen (Foto 2.10).
3	Donkerbruine zandige vulling met veel boomwortels in (Foto 2.11).
4	Donkergrijze zandige vulling met veel boomwortels in (Foto 2.12).
5	Donkergrijze-bruine zandige vulling (Foto 2.13).

Sporen 1 en 2 lijken grachtjes geweest te zijn die aansluiten op een iets verder gelegen drinkpoel (?).

### **2.2.2 Sleuf II** (Foto's 2.14 en 2.15)

Spoornummer	Beschrijving
6	Donkergrijze (gracht)vulling met veel boomwortels. Ongeveer parallel met

	de huidige gracht (Foto 2.16).
7	Grijze zandige vulling (Foto 2.17).
8	Bruine zandige vulling met veel wortels (Foto 2.18).

### **2.2.3 Sleuf III** (Foto's 2.19 en 2.20)

Spoornummer	Beschrijving
9	Donkergrijze aftekening met enkele baksteenbrokjes en verder veel boomwortels (Foto 2.21).

### **2.2.4 Sleuf IV** (Foto's 2.22 en 2.23)

Spoornummer	Beschrijving
10	Grijze zandige (gracht)vulling (Foto 2.24).
11	Grijze zandige (gracht)vulling met enkele baksteenfragmenten (Foto 2.25).

### **2.2.5 Sleuf V** (Foto's 2.26 en 2.27)

Spoornummer	Beschrijving
12	Grijze zandige (gracht)vulling (Foto 2.28)
13	Roestbruine cirkelvormige aftekening (Foto 2.29).

### **2.2.6 Sleuf VI** (Foto's 2.30 en 2.31)

Spoornummer	Beschrijving
14	Bruine rechthoekige aflijning.
15	Donkergrijze-zwarte cirkelvormige aftekening.

### **2.2.7 Sleuf VII** (Foto's 2.32 en 2.33)

Spoornummer	Beschrijving
16	Grijze aftekening met baksteenfragmenten en verbrande plastic (Foto 2.34).
17	Bruine (gracht)vulling met veel boomwortels (Foto 2.35).
18	Donkergrijze aftekening tegen spoor 17 met dikke boomwortels in (Foto 2.35).
19	Lichtgrijze ovale aftekening met boomwortels in (Foto 2.36).
20	Bruin rechthoekig spoor tegen de rand van de sleuf (Foto 2.37).
21	Grijsbruin cirkelvormig spoor (Foto 2.38).
22	Baksteenfundament (Foto 2.39).

Spoor 22 is het restant van een klein stalletje of gebouwtje dat aan de rand van het veld heeft gestaan. Er zijn slechts aan drie zijden muren teruggevonden. Er werd veel recent materiaal (ijzer, betontegels, glas, ...) aangetroffen.

### **2.2.8 Sleuf VIII** (Foto's 2.40 en 2.41)

Spoornummer	Beschrijving
23	Donkergrijze grachtvulling.
24	Grijsbruin kruisvormig spoor (Foto 2.42).
25	Donkergrijze aftekening tegen spoor 24 (Foto 2.42).
26	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.43).
27	Donkergrijze grachtvulling.
28	Donkergrijze grachtvulling.
29	Donkergrijze grachtvulling.
30	Donkergrijs spoor (Foto 2.44).
31	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.44).
32	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.45).
33	Donkergrijs langwerpig spoor (Foto 2.45).
34	Donkergrijze grachtvulling.
35	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.46).
36	Donkergrijs rechthoekig spoor tegen spoor 35 (Foto 2.46).
37	Donkergrijs vierkant spoor (Foto 2.46)
38	Donkergrijze grachtvulling met een natuurstenen blok in (Foto 2.47).
39	Donkergrijze grachtvulling.
40	Donkergrijze grachtvulling.
41	Donkergrijze grachtvulling.
42	Donkergrijze grachtvulling.
43	Donkergrijze grachtvulling.
44	Donkergrijze grachtvulling.
45	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.48).
46	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.49).



47	Donkergrijze halfronde aftekening tegen spoor 46 (Foto 2.49).
48	Donkergrijze rechthoekige aftekening met boomwortels in.

In sleuf VIII werden een hele boel parallelle grachtjes gevonden (sporen 23, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 34, 35, 38, 39, 40, 41, 42, 43 en 44) die ongeveer dwars door de sleuf liepen. Al deze grachtjes zorgden voor de ontwatering van het terrein naar de grotere gracht 45 toe. In een aantal van deze grachtjes werden baksteenfragmenten aangetroffen.

### **2.2.9 Sleuf IX** (Foto's 2.50 en 2.51)

Spoornummer	Beschrijving
49	Donkerbruine-rode puinaftekening (Foto 2.52).
50	Roodbruine puinaftekening (Foto 2.52).
51	Donkerbruine aftekening met veel puin in (Foto 2.53).
52	Donkergrijze aftekening (Foto 2.54).
53	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.55).
54	Donkergrijze grachtvulling.
55	Donkergrijze grachtvulling.
56	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.56).
57	Donkergrijze grachtvulling.
58	Donkergrijze grachtvulling.
59	Donkergrijze grachtvulling.
60	Donkergrijze grachtvulling.
61	Donkergrijze grachtvulling.

Net zoals in sleuf VIII zijn hier de meeste sporen (54, 55, 57, 58, 59, 60 en 61) grachtjes die voor de ontwatering van het terrein zorgden. Sporen 49, 50 en 51 waren gelegen aan de toegang tot het terrein (brugje) en bevatten recente puin.

#### **2.2.10 Sleuf X** (Foto's 2.57 en 2.58)

Spoornummer	Beschrijving
62	Bruine zandige grachtvulling (Foto 2.59).
63	Bruine zandige (gracht)vulling met enkele baksteenfragmenten (Foto 2.60).
64	Lichtbruine grachtaftekening (Foto 2.61).
65	Bruine zandige grachtvulling (Foto 2.63).
66	Bruine aftekening tegen spoor 65 (Foto 2.63).
67	Bruine aftekening tegen spoor 65 (Foto 2.63).
68	Lichtgrijze grachtvulling, cfr. spoor 70 (Foto 2.62).
69	Groengrijze vulling (Foto 2.62).
70	Lichtgrijze grachtvulling, cfr. spoor 68 (Foto 2.62).
71	Lichtgrijze grachtvulling (Foto 2.64).
72	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.65).
73	Bruine grachtvulling (Foto 2.66).
74	Sporencomplex van parallelle bruine tot geelbruine rechthoekige aftekeningen (Foto's 2.67 en 2.68).

Sporen 68 en 70 zijn ongetwijfeld dezelfde laag binnen een grachtje. Beide sporen worden door een stratigrafisch hoger gelegen laag (spoor 69) gescheiden.

Op ongeveer het hoogste punt van het terrein werden in sleuven X en XXVI een groot aantal parallelle langwerpige sporen aangetroffen. Ze hadden een bruine tot geelbruine kleur en in

sommige waren baksteenfragmenten aanwezig. Vermoedelijk hebben deze sporen te maken met landbouwactiviteit (het maken van winterbedden, asperges, aardappelen, ...).

#### **2.2.11 Sleuf XI** (Foto's 2.69 en 2.70)

Spoornummer	Beschrijving
75	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.71).
76	Brede gracht of wegtracé met bruine zandige vulling (Foto 2.73).
77	Grijze aftekening (Foto 2.73).
78	Grijsbruine aftekening (Foto 2.73).
79	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.72).
80	Donkerbruine rechthoekige aftekening tegen de sleufrand (Foto 2.74).
81	Bruine cirkelvormige aftekening (Foto 2.75).
82	Bruine rechthoekige aftekening (Foto 2.75).
83	Licht gebogen bruine grachtvulling (Foto 2.77).
84	Bruine rechthoekige aftekening (Foto 2.76).

#### **2.2.12 Sleuf XII** (Foto's 2.78 en 2.79)

Spoornummer	Beschrijving
85	Donkerbruine (gracht)vulling (Foto 2.80).
86	Lichtbruine (gracht)vulling (Foto 2.80).
87	Bruine vulling (Foto 2.82).
88	Bruine zandige vulling van een gracht of wegtracé (Foto 2.82).
89	Grijze zandige vulling van een gracht of wegtracé (Foto 2.82).
90	Lichtgrijze zandige vulling (Foto 2.82).

91	Bruine brede grachtvulling met houtskoolspikkels en baksteenfragmenten in (Foto 2.81).
92	Donkerbruine rechthoekige aftekening (Foto 2.83).
93	Donkerbruine rechthoekige aftekening (Foto 2.83).
94	Donkerbruine cirkelvormige aftekening (Foto 2.84).
95	Donkerbruine rechthoekige aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.85).
96	Bruine rechthoekige aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.86).
97	Bruine vulling van een gracht of wegtracé (Foto 2.87).
98	Geelbruine vulling van een gracht of wegtracé (Foto 2.87).

### **2.2.13 Sleuf XIII** (Foto's 2.88 en 2.89)

Spoornummer	Beschrijving
99	Bruine zandige (gracht)vulling (Foto 2.90).
100	Donkerbruine rechthoekige aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.91).
101	Bruine grachtvulling (Foto 2.92).
102	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.93).
103	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.93).
104	Geelbruine grachtvulling (Foto 2.93).
105	Bruine zandige vulling of ploegspoor (Foto 2.94).
106	Bruin ploegspoor (Foto 2.95).
107	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.96).
108	Rechthoekige donkerbruine aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.96).
109	Donkerbruine, ovaalvormige aftekening (Foto 2.97).
110	Bruine zandige grachtvulling (Foto 2.98).

#### **2.2.14 Sleuf XIV** (Foto's 2.99 en 2.100)

Spoornummer	Beschrijving
111	Lichtbruine, vierkante aftekening (Foto 2.101).
112	Bruine, rechthoekige aftekening tegen spoor 111 (Foto 2.101).
113	Donkerbruine, rechthoekige aftekening (Foto 2.102).
114	Donkerbruine aftekening (Foto 2.103).
115	Donkerbruine aftekening, haaks op spoor 114 (Foto 2.103).
116	Donkerbruine aftekening (Foto 2.104).
117	Donkerbruine aftekening (Foto 2.105).
118	Donkerbruine, langwerpige aftekening (Foto 2.106).
119	Bruine, rechthoekige aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.107).
120	Bruine aftekening (Foto 2.108).
121	Donkerbruine, ovale aftekening (Foto 2.109).

#### **2.2.15 Sleuf XV** (Foto's 2.110 en 2.111)

Spoornummer	Beschrijving
122	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.112).
123	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.112).
124	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.113).
125	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.113).
126	Bruine zandige grachtvulling (Foto 2.114).
127	Driehoekige, bruine aftekening (Foto 2.114).
128	Driehoekige, bruine aftekening (Foto 2.114).

129	Rechthoekige, bruine aftekening tegen de sleufwand (Foto 2.114).
130	Bruin paalgat (Foto 2.115).
131	Bruine, zandige grachtvulling (Foto 2.115).
132	Bruine aftekening (Foto 2.115).

#### **2.2.16 Sleuf XVI** (Foto's 2.116 en 2.117)

Spoornummer	Beschrijving
133	Bruingrijs gevlekte, rechthoekige aftekening (Foto 2.118).

#### **2.2.17 Sleuf XVII** (Foto's 2.119 en 2.120)

In sleuf XVII werden geen sporen aangetroffen.

#### **2.2.18 Sleuf XVIII** (Foto's 2.121 en 2.122)

Spoornummer	Beschrijving
134	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.123).
135	Halfcirkelvormige, bruine aftekening die door spoor 134 doorsneden wordt (Foto 2.123).
136	Langwerpig, bruin grondspoor (Foto 2.124).
137	Donkerbruine (gracht)vulling (Foto 2.125).

### **2.2.19 Sleuf XIX** (Foto's 2.126 en 2.127)

Spoornummer	Beschrijving
138	Donkerbruine, rechte lijnige aftekening (Foto 2.128).
139	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.129).
140	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.130).
141	Donkerbruine-bruine grachtvulling (Foto 2.131).
142	Langwerpige grijze aftekening (Foto 2.132).
143	Ronde, lichtgrijze aftekening (Foto 2.132).
144	Donkergrijze gracht die schuin door de sleuf loopt (Foto 2.133).
145	Grijze vulling die spoor 144 doorsnijdt (Foto 2.133).
146	Roodbruin, langwerpig grondspoor (Foto 2.134).
147	Roodbruine aftekening van een baksteenstort (Foto 2.135).

Spoor 147 is een zone waar veel baksteenpuin, maar ook ijzer en (recent) glas gestort zijn. Binnen de sleuf werd in alle geval geen gebouw aangetroffen. Het materiaal zal dan ook vermoedelijk afkomstig zijn van de afbraak van het 'Kasteeltje'.

### **2.2.20 Sleuf XX** (Foto's 2.136 en 2.137)

Spoornummer	Beschrijving
148	Bruin-donkerbruin wegtracé (?) dat schuin door de sleuf loopt (Foto 2.138).
149	Bruine cirkelvormige aftekening met een overvloed aan recent glas (Foto 2.139).

### **2.2.21 Sleuf XXI** (Foto's 2.140 en 2.141)

In sleuf XXI bevonden zich de resten van het woonhuis uit de jaren '60 van de 20<sup>ste</sup> eeuw. Er werden muren en puinlagen aangetroffen, maar deze werden niet in detail beschreven noch ingetekend.

### **2.2.22 Sleuf XXII** (Foto's 2.142 en 2.143)

Spoornummer	Beschrijving
150	Brede, donkerbruine aftekening van een wegtracé of brede gracht (Foto 2.144).
151	Cirkelvormige, roodbruine aftekening in spoor 150 (Foto 2.145).
152	Donkerbruin, langwerpig grondspoor (Foto 2.146).
153	Bruine aftekening van een wegtracé of brede gracht (Foto 2.147).
154	Donkerbruine aftekening (Foto 2.148).
155	Vierkante roodbruine aftekening in spoor 156 (Foto 2.148).
156	Donkerbruine aftekening (Foto 2.148).
157	Rechthoekige, donkerbruine aftekening (Foto 2.148).
158	Donkerbruine aftekening.
159	Bruine aftekening van een wegtracé langs de huidige stallingen (Foto 2.150).
160	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.149).
161	Bruine-lichtbruine rechthoekige aftekening (Foto 2.149).

De overvloed aan mogelijke wegtracés is te verklaren door de aanwezigheid van de 20<sup>ste</sup> eeuwse stallingen. Ook het vele rondrijden met tractoren op deze plaats kan voor de nodige sporen gezorgd hebben.



### **2.2.23 Sleuf XXIII** (Foto's 2.151 en 2.152)

Spoornummer	Beschrijving
162	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.153).
163	Donkergrijze grachtvulling.
164	Donkergrijze grachtvulling.
165	Donkergrijze grachtvulling.
166	Donkergrijze grachtvulling.
167	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.154).

Net zoals in sleuven VIII en IX zijn alle hier aangetroffen grachtjes bedoeld om het terrein te ontwateren.

### **2.2.24 Sleuf XXIV** (Foto's 2.155 en 2.156)

Spoornummer	Beschrijving
168	Donkergrijze grachtvulling.
169	Donkergrijze grachtvulling.
170	Donkergrijze grachtvulling.
171	Donkergrijze grachtvulling.
172	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.157).
173	Donkergrijze aftekening die door spoor 172 wordt doorsneden (Foto 2.157).
174	Donkerbruine aftekening.
175	Donkergrijze grachtvulling.
176	Donkergrijze grachtvulling.

177	Donkergrijze grachtvulling.
178	Donkergrijze grachtvulling.

Op sporen 173 en 174 na zijn alle sporen in verband te brengen met de ontwatering van het terrein.

#### **2.2.25 Sleuf XXV** (Foto's 2.158 en 2.159)

Spoornummer	Beschrijving
179	Donkergrijze grachtvulling.
180	Donkergrijze grachtvulling.
181	Donkergrijze grachtvulling.
182	Donkergrijze grachtvulling.
183	Donkergrijze grachtvulling.
184	Donkergrijze aftekening (Foto 2.160).
185	Donkergrijze, ovale aftekening die spoor 186 doorsnijdt (Foto 2.160).
186	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.160).
187	Donkergrijze, rechthoekige aftekening (Foto 2.161).
188	Donkergrijze grachtvulling (Foto 2.161).
189	Donkergrijze grachtvulling.
190	Donkergrijze grachtvulling.
191	Donkergrijze grachtvulling.

Op sporen 184, 185 en 187 na zijn alle sporen in verband te brengen met de ontwatering van het terrein.

**2.2.26 Sleuf XXVI** (Foto's 2.162 en 2.163)

Spoornummer	Beschrijving
192	Bruine aftekening (Foto 2.164).
193	Bruingrijze rechthoekige aftekening (Foto 2.165).
194	Bruine aftekening (Foto 2.166).
195	Grijsbruine (gracht)vulling (Foto 2.168).
196	Bruin, cirkelvormig grondspoor (Foto 2.169).
197	Bruin, rechthoekig grondspoor (Foto 2.169).
198	Lichtgrijze aftekening (Foto 2.167).
199	Lichtbruine grachtvulling (Foto 2.171).
200	Bruine aftekening (Foto 2.170).
201	Bruine, rechthoekige aftekening (Foto 2.172).
202	Sporencomplex van parallelle bruine tot geelbruine rechthoekige aftekeningen (Foto 2.173).
203	Bruine grachtvulling (Foto 2.174).
204	Lichtbruine grachtvulling (Foto 2.175).
205	Sporencomplex van parallelle bruine tot geelbruine rechthoekige aftekeningen (Foto 2.176).

Op ongeveer het hoogste punt van het terrein werden net zoals in sleuf X een groot aantal parallelle langwerpige sporen aangetroffen. Ze hadden een bruine tot geelbruine kleur en in sommige waren baksteenfragmenten aanwezig. Vermoedelijk hebben deze sporen te maken met landbouwactiviteit (het maken van winterbedden, asperges, aardappelen, ...).

**2.2.27 Sleuf XXVII** (Foto's 2.177 en 2.178)

Spoornummer	Beschrijving
206	Donkerbruine T-vormige aftekening (Foto 2.179).
207	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.180).

**2.2.28 Sleuf XXVIII** (Foto's 2.181 en 2.182)

Spoornummer	Beschrijving
208	Donkerbruine aftekening (Foto 2.183).
209	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.184).
210	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.184).
211	Grijze vulling (Foto 2.184).
212	Bruingrijze aftekening van een wegtracé of gracht (Foto 2.185).
213	Bruine grachtaftekening (Foto 2.186).

**2.2.29 Sleuf XXIX** (Foto's 2.187 en 2.188)

Spoornummer	Beschrijving
214	Bruine (gracht)vulling (Foto 2.189).
215	Lichtbruine aftekening (Foto 2.190).
216	Donkerbruine, langwerpige aftekening (Foto 2.191).
217	Rechthoekig bruin grondspoor (Foto 2.193).
218	Donkerbruine grachtvulling (Foto 2.192).
219	Afgeronde bruine grachtaftekening (Foto 2.194).
220	Geelbruine grachtvulling (Foto 2.195).

221	Bruine vulling, gaat door spoor 220 (Foto 2.195).
222	Bruine vulling, gaat door spoor 220 (Foto 2.195).
223	Langwerpig bruin grondspoor (Foto 2.196).
224	Bruine vulling, wordt doorsneden door spoor 225 (Foto 2.197).
225	Donkerbruine vulling, doorsnijdt spoor 224 (Foto's 2.197 en 2.198).
226	Donkerbruin ploegspoor (Foto 2.198).
227	Bruine grachtvulling (Foto 2.199).
228	Bruine aftekening (Foto 2.200).

#### **2.2.30 Sleuf XXX** (Foto's 2.201 en 2.202)

Spoornummer	Beschrijving
229	Bruine aftekening (Foto 2.203).
230	Donkerbruine aftekening (Foto 2.204).

### **2.3 Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek**

In totaal werden 230 sporen aangetroffen binnen de onderzochte proefsleuven. Hierbij werd geen materiaal, laat staan dateerbaar materiaal, gevonden. Op spoor 22 (de bakstenen constructie in sleuf VII) na zijn alle aangetroffen sporen grondsporen.

Een zeer groot deel van de vrijgelegde sporen kan in relatie worden gebracht met landbouwactiviteit die altijd op de terreinen heeft plaatsgegrepen. Goede voorbeelden hiervan zijn de vondstencomplexen 74, 202 en 204, maar ook alle kleine greppels in sleuven VIII, IX, XXIII, XXIV en XXV die dienden voor de ontwatering van het terrein.

De sporen lagen zeer verspreid over het terrein en het was nergens mogelijk om enig patroon te herkennen. Sleuven XXVIII, XXIX en XXX werden gegraven ter controle van de zones tussen de parallelle sleuven.

Al bij het werfbezoek van de bevoegde archeologen van het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed kon worden vastgesteld dat er zich geen 'echte sites' bevonden in de zones die met het proefsleuvenonderzoek waren onderzocht.

Afgaande op de bovengaande resultaten kan het terrein worden vrijgegeven zonder verder archeologisch onderzoek te moeten laten plaatsvinden.

Toch moet de joint venture T-Power zich blijvend houden aan de bepalingen voorzien in de archeologische wetgeving, en dan vooral betreffende toevalsvondsten. Zo blijft zij verplicht elk goed waarvan zij weten of vermoeden dat het een archeologisch monument betreft, binnen de drie dagen aan te geven bij het Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed.

De gevonden archeologische sporen en de vindplaats moeten tot op de tiende dag na de melding in onveranderde toestand bewaard blijven. De goederen en de vindplaats moeten te allen tijde toegankelijk zijn voor onderzoek, zonder dat dit aanleiding kan geven tot het vorderen van enige schadevergoeding. De termijn van tien dagen kan door de regering of haar gemachtigde ingekort worden na onderzoek of indien deze verplichting aanleiding zou kunnen geven tot onverantwoord hoge kosten, of verlengd worden in functie van de archeologische opgraving.

### **HOOFDSTUK 3    HET    ARCHEOLOGISCHE    VOORONDERZOEK    BINNEN    DE** **WALGRACHTSITE 'HOF VAN GOOR'**

In dit hoofdstuk komen de resultaten aan bod die verkregen werden bij het archeologisch vooronderzoek binnen de walgrachtsite 'Hof van Goor'. Vooreerst wordt het doel van het onderzoek bepaald. Vervolgens wordt de werkmethode beschreven en eventuele keuzes hieraan verbonden toegelicht. Daarna volgt nog een korte bespreking van de historiek van de site.

Alle aangetroffen archeologische sporen worden per werkput beschreven en daaraan worden (voornamelijk voor de eigenlijke gebouwen) interpretaties gekoppeld.

Ten slotte wordt er nagegaan in hoeverre we antwoorden kunnen geven op de initieel gestelde doelen. Hierbij wordt ook een minimale vertaling gegeven naar eventuele verder uit te voeren archeologische opgravingen op de site. Uiteraard moet dit in samenspraak met het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed verder verfijnd worden.

Waar mogelijk, en indien nodig, zijn de opgravingsgegevens verwerkt die de heemkundige kring TESTA in 1993 verzamelde toen zij enkele sleuven achter het eigenlijk hof onderzochten. Hierbij moeten wij de kring en haar voorzitter Stan Panis hartelijk bedanken voor het ter beschikking stellen van de opgravingsplannen en de bijhorende beschrijvingen.

#### **3.1 Doel van het onderzoek**

Niet zozeer de vraag of er iets aanwezig was, speelde hier een doorslaggevende rol. Het doel van de opdracht binnen de walgrachtsite 'Hof van Goor' was voornamelijk vast te stellen hoeveel te registreren opgravingsvlakken er waren, en te beschrijven wat de staat van zowel de sporen als de archeologica waren. Indien mogelijk konden ook de mogelijkheden naar datering en natuurwetenschappelijk onderzoek uitgewerkt worden.

Dit alles gebeurde in functie van de raming van een eventueel vervolgonderzoek dat zal moeten gebeuren indien blijkt dat de door T-Power geplande werken het archeologische bodemarchief zullen vernietigen.



Luchtfoto van het Hof van Goor (vermoedelijk jaren '60).

### **3.2 De onderzoeksstrategie**

Om bovenvermelde doelstellingen te verwezenlijken, was het de deelnemende archeologische bedrijven vrij om een onderzoeksstrategie te ontwikkelen en voor te leggen. Zowel in onze offerte als in de aanvraag voor het bekomen van een opgravingsvergunning werd deze als volgt omschreven:



*De zone binnen de walgracht zal onderzocht worden door middel van een vijftal proefputten. Hiermee wordt een beeld bekomen van de stratigrafische gelaagdheid van de site en kunnen een aantal structuren op het binnenterrein gesitueerd en geïdentificeerd worden.*

*Een eerste proefput (4x2m) zal gegraven worden ter hoogte van de inkomzone. Een duidelijke lokalisatie hiervan kan helpen bij een goede afbakening van de site, en kan al onmiddellijk een idee geven van het karakter van de site met walgracht.*

*Een tweede proefput (2x2m) wordt voorzien op de plaats van de verdwenen oude boerderij. Dit moet een aanvulling zijn op de gegevens die TESTA al verzamelde bij het graven van een kleine proefput. De aanwezigheid van een kelder wordt hier verondersteld.*

*De derde proefput (2x2m) is gelegen in het noordwesten van het terrein. Op ouder kaartmateriaal (Atlas van de Buurtspoorwegen uit 1841) staat hier immers een gebouw afgebeeld. De identificatie en stratigrafie zullen naar later onderzoek belangrijk zijn.*

*Op het oude kadaster staat nog een perceelsgrens aangeduid binnen de walgracht. Eén hiervan verwijst vermoedelijk naar een ouder, verdwenen gebouw. De vierde proefput (2x2m) zal hierop gericht zijn.*

*Een laatste proefput (3x3m) zal worden uitgevoerd op het binnenterrein. Hiermee hopen we een beeld te krijgen van de densiteit van de sporen op het erf van het Hof. Dit kan een idee geven naar benodigde tijd toe om het hele erf te onderzoeken. Eventuele beer- of waterputten kunnen zo gelokaliseerd worden.*

*Alle proefputten worden manueel uitgegraven onder begeleiding van een archeoloog. Afhankelijk van beschikbaarheid kan de teelaarde machinaal verwijderd worden.*

*Ten slotte zal ook machinaal een beperkte prospectie worden gedaan van de zone waar het 'Kasteeltje' heeft gestaan. Vermoed mag worden dat bij de afbraak veel puin in de kelders terecht is gekomen. Er zal een evaluatie gemaakt kunnen worden van de aanwezige structuren (eventuele verwijzingen naar de oudere 19<sup>de</sup> eeuwse voorganger en een oude afgebeelde structuur).*

*Aansluitend zal een profiel van de walgracht gemaakt worden ter hoogte van het 'Kasteeltje' en ook aan de andere zijde van de (gedempte) walgracht.*

*Alle onderzoeken zullen stratigrafisch worden uitgevoerd. Laag per laag zal manueel verdiept worden en zullen zowel overzichtsfoto's als –plannen (schaal 1/20) worden gemaakt. Alle sporen zullen een doorlopende nummering krijgen en van ieder spoor wordt een beschrijving gemaakt. De vondsten zullen per grondspoor ingezameld worden en ieder zakje krijgt een unieke inventarisnummer. Zo zal laag per laag verder verdiept worden.*

*De profielen van de putwanden zullen eveneens op schaal 1/20 worden ingetekend en beschreven. Eénmaal de oorspronkelijke moederbodem bereikt is, zal de put terug worden dichtgemaakt.*

Uiteindelijke noopten de omstandigheden op het terrein ons er toe af te wijken van deze vooropgestelde werkwijze. Vooral het manueel uitgraven van de proefputten bleek een overschatting van onze eigen krachten te zijn. Het te onderzoeken terrein was immers lange tijd niet meer bewerkt en het oppervlakte was verhard door zowel de lange droogte, het betreden van het terrein met zware landbouwvoertuigen en de vertrappeling door de koeien die op deze terreinen stonden.

Daarom werd afgestapt van het manueel graven van proefputten en werden machinaal zes proefputten opengelegd. Uiteraard vergt dit veel minder fysieke inspanning en daardoor konden grotere zones dan de in de onderzoeksstrategie voorgestelde afmetingen worden opengegraven. Vooral binnen het eigenlijke hof bleek dit een betere methode te zijn omdat zo al snel een eerste beeld van de bouwgeschiedenis op een 'grotere schaal' werd verkregen. De andere vijf proefputten bevonden zich min of meer op de plaatsen van de voorgestelde manueel te graven proefputten en hadden zeker hetzelfde, zo niet een beter resultaat.

De volledige oppervlakte van de proefputten werd opgeschaafd, getekend en beschreven. Binnen enkele van de machinaal gegraven proefputten werd er toch nog voor gekozen om manueel één zone verder te verdiepen om zo de stratigrafie verder te leren kennen.

Werkput 1 bevond zich in het zuidoosten van de walgrachtsite op de locatie van de verdwenen hoofdgebouwen (NO-ZW oriëntatie) van het Hof van Goor, dicht tegen de walgracht. Hierbij werden de resten van vier verschillende kamers aangesneden en kon de aanwezigheid van een

oudere (ijzerzandstenen) fase worden vastgesteld. De sleuven die TESTA ooit had onderzocht bevonden zich ten oosten van deze zone.

Werkput 2 bevond zich enkele meters ten noordwesten van de eerste werkput. Deze werkput werd aangelegd omdat het gras (omwille van de extreme droogte) hier sterk verdord was in tegenstelling tot andere zones. De eventuele aanwezigheid van sporen, verbonden aan het erf, werd hier verondersteld. De verdroging was evenwel te wijten aan een puinlaag vlak onder het loopoppervlak. Sporen van de NW-ZO georiënteerde 20<sup>ste</sup> eeuwse bijgebouwen werden wel vrijgelegd.

Werkput 3 bevond zich in het midden van de walgrachtsite. Hiermee werd beoogd om, net zoals in werkput 2, een beeld te krijgen van de densiteit van de sporen op het erf. Weinig sporen werden echter aangetroffen en al zeker niet van het gebouw dat nochtans getekend stond op het primitieve kadaster.

De eventuele lokalisatie van de oude toegang tot het terrein werd onderzocht in werkput 4. De walgracht werd hier vrijgelegd maar niet doorsneden. In het zuiden van deze werkput werd de noordwestelijke hoek van het laat 19<sup>de</sup> eeuwse 'Kasteeltje' vrijgelegd.

Werkput 5 was in het noordwesten van de site gelegen. Op het primitieve kadaster stond hier een gebouw getekend maar daarvan werden in de werkput geen sporen aangetroffen.

In werkput 6 werd machinaal een coupe gemaakt van de walgracht. Deze werkput bevond zich in het noordwesten.

### **3.3 Historiek van de site**

Een eerste gekende vermelding van het '*Hof vanden Ghoer*' dateert uit 1301. In een oorkonde uit dat jaar verkrijgt Henricken van den Ghoer (en zijn erfgenamen) een leengoed van de graaf van Loon dat altijd vrij zal blijven van belastingen en diensten<sup>1</sup>.

Op 18 maart 1367 verheft Henricus de Goere zijn hof *de Goere*. Zijn hof omslaat 35 bunders en bevat een hoeve met in de onmiddellijke nabijheid een warande of jachtgebied. Na zijn dood

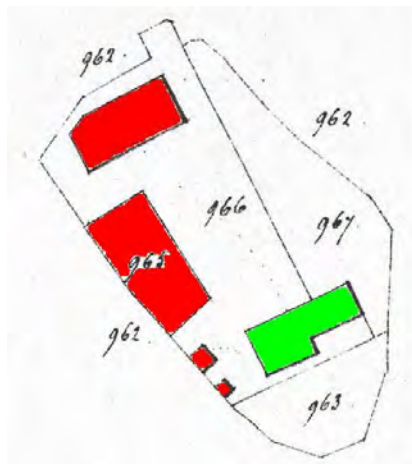
---

<sup>1</sup> Broeder Max 1992: 55.

Rijksarchief Hasselt., *Verheffingen der Leenzaal van Kuringen*, reg. 13, fol. 169.

wordt het leengoed op 12 december 1380 verheven door zijn zoon Arnoldus. Dankzij de bewaarde oorkonden van de Leenzaal van Kuringen in het Rijksarchief Hasselt kan een beeld bekomen worden van de verschillende opvolgingen<sup>2</sup>.

Aangezien het Hof van Goor altijd rechtstreeks onder de graaf van Loon, en later de prinsbisshop van Luik viel, zijn er weinig archivalische bronnen bewaard. Enkel het verheffen van het leengoed werd uitvoerig genoteerd en een aantal processen die door of tegen de eigenaars van het hof werden gevoerd. Iconografische bronnen of de opname in één of ander kaartboek (van een abdij) gebeurde nooit omdat het hof altijd een grote mate van autonomie had. Er zijn geen bouwcontracten of teksten over de leef- en werkomstandigheden bewaard (als die al ooit werden opgemaakt).



Primitief kadaster (ca. 1844) met aanduiding van de verschillende gebouwen.

Omstreeks 1844 wordt het primitief kadaster opgemaakt. Hierop staan naast het eigenlijke hof zelf ook nog vier andere gebouwtjes die als stal worden omschreven.

Op het einde van de 19<sup>de</sup> eeuw werd het 'Kasteeltje' opgetrokken binnen de walgracht. Dit gebouw werd in de jaren '60 van de voorbije eeuw afgebroken. Een nieuwe woning voor de landbouwer werd toen nog opgetrokken. Na een algemene onteigening van alle huizen van het gehucht Schoonhees, werden de meeste gebouwen afgebroken. Halverwege de jaren '90 van de voorbije eeuw verdwenen zo de meeste resten van de historische hoeve 'Hof van Goor'. De

---

<sup>2</sup> Broeder Max 1992: 66-67.

walgracht werd deels opgevuld met puin, maar is op de meeste plaatsen nog duidelijk herkenbaar in het landschap.

Momenteel worden de terreinen nog steeds gebruikt voor landbouwdoeleinden, maar dit slechts in afwachting van een industriële bestemming. Voor het Hof van Goor lijkt die bestemming er nu aan te komen ...

### **3.4 Beschrijving van de archeologische sporen per werkput**

#### **3.4.1 Werkput 1**

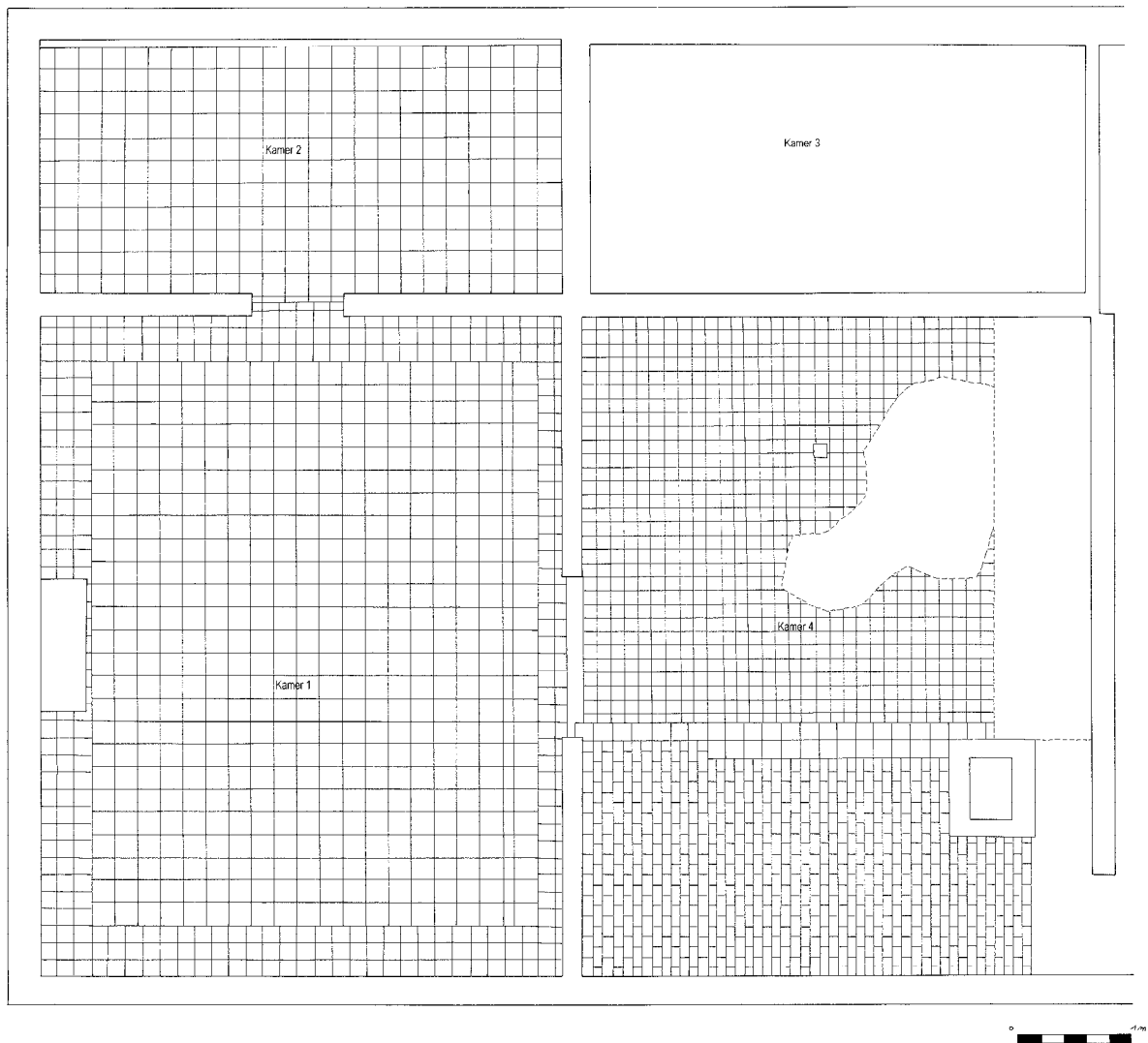
Werkput 1 (ca. 6,5 x 10 m) bevond zich in het zuidoosten van de walgrachtsite op de locatie van de verdwenen hoofdgebouwen (NO-ZW oriëntatie) van het Hof van Goor, dicht tegen de walgracht (foto's 3.1, 3.2 en 3.3).

De resten van de bakstenen muren van de verdwenen hoeve werden op de meeste plaatsen op slechts een tiental centimeters onder het huidige loopoppervlak aangetroffen (foto 3.4). Eventuele werken op het terrein zullen dus vrij snel en vrij ingrijpend een invloed hebben op het archeologisch bodemarchief.

In het vrijgelegde vlak werden delen van vier kamers aangetroffen<sup>3</sup>. De blootgelegde muren stonden niet allemaal met elkaar in verband en het was mogelijk om drie verschillende subfasen te herkennen.

---

<sup>3</sup> Het noordoostelijke vertrek wordt kamer 1 genoemd, het zuidoostelijke kamer 2, het zuidwestelijke kamer 3 en het noordwestelijke kamer 4.



Wedersamengesteld grondplan van het Hof van Goor op basis van veldtekening uit 1993. In kamer 4 valt het verschil in de twee vloeren samen met een ijzerzandstenen muur.

#### 3.4.1.1 De sporen

Vlak 1:

Spoornummer	Beschrijving
1	Bruine-bruingele zand met kalkmortel- en baksteenstippen (foto 3.5).
2	Bruine-bruingele zand met kalkmortel- en baksteenstippen (foto 3.6).
3	Bruine-bruingele zand met kalkmortel- en baksteenstippen (foto 3.5)

4	Bakstenen muur (formaat 18 x 8 x 4,5 cm) met witgele kalkmortel. Tegen de sleufrand versmalt deze muur naar boven toe. Hier bleef één steen van het opgaande muurwerk bewaard. Muur tussen kamers 1 en 2 (foto's 3.5, 3.7 en 3.8).
5	Bruine zand met daarin bakstenen, baksteenfragmenten en kalkmortel. Insteek van het fundament van muur 4 (foto 3.7).
6	Bruingele zand met kalkmortel- en baksteenstippen, bakstenen en baksteenfragmenten en zelfs hele muurfragmenten (foto's 3.5 en 3.8).
7	Bakstenen muur (formaat 21 x 10 x 5 cm) met witgele kalkmortel. In kamer 3 is tegen deze muur een bepleistering aangebracht. Muur tussen kamers 2 en 3 (foto's 3.5 en 3.8).
8	Bakstenen muur (formaat 21 x 10 x 5 cm) met witgele kalkmortel. In kamer 3 is tegen deze muur een bepleistering aangebracht. Muur tussen kamers 3 en 4 (foto's 3.5 en 3.8).
9	Gele zand met daarin kalkmortel, baksteenfragmenten en zelfs ijzerdraad en halfvergaan hout. Na een bezoek op het terrein bevestigde Stan Panis dat dit de aftekening van hun kleine sleuf in het gebouw was (foto 3.5).
10	Roodbruine-roodgrijze vulling van de funderingssleuf van muur 12 met daarin bakstenen, kalkmortel en ijzerzandsteenbrokken (foto's 3.5, 3.8 en 3.9).
11	Roodbruine vulling van de funderingssleuf van muur 12 (foto 3.9).
12	Bakstenen muur (formaat 21 x 10 x 5 cm) met witgele kalkmortel. Muur tussen kamers 1 en 4 (foto's 3.5, 3.10, 3.11 en 3.12).
13	Witgrijs. Brokkenfundament van muur 12 (foto's 3.11 en 3.12).
14	Bakstenen funderingsmuur (18 x 8 x 4,5 cm) met witgele kalkmortel, gebouwd tegen muur 12 aan. (Buiten)muur van kamer 1 (foto's 3.5 en 3.13).

15	Roodbruine vulling van de funderingssleuf van muur 14 (foto 3.13).
16	Ijzerzandstenen blok, ingewerkt in muur 12 (foto 3.13).
17	Roodbruine vulling van de funderingssleuf. Van de bakstenen (buiten)muur van kamer 4 zijn geen resten bewaard gebleven (foto's 3.5 en 3.13).
18	Bakstenen funderingsmuur (18 x 8 x 4,5 cm) met witgele kalkmortel, gelegen in het verlengde van muur 12. Het verband tussen beide muren kon niet onderzocht worden (foto 3.13).
19	Bruine-bruingele zand met kalkmortel- en baksteenstippen (foto 3.5).
20	Witte-witgele vulling met daarin veel kalkmortel en baksteen- en ijzerzandsteenbrokken (foto's 3.5, 3.14, 3.15 en 3.16).
21	Ijzerzandstenen funderingsmuur met witgele kalkmortel (foto's 3.5, 3.14, 3.15, 3.16 en 3.17).

Vlak 2:

Spoornummer	Beschrijving
22	Ijzerzandstenen funderingsmuur met witgele kalkmortel (foto 3.17).
23	Groengele klei. Natuurlijke bodem (foto 3.17).

#### 3.4.1.2 Interpretatie vlak 1

Bijna onmiddellijk onder het huidige loopoppervlak werden de bakstenen resten aangetroffen van het voormalige Hof van Goor, dat halverwege de jaren '90 van de vorige eeuw werd afgebroken.

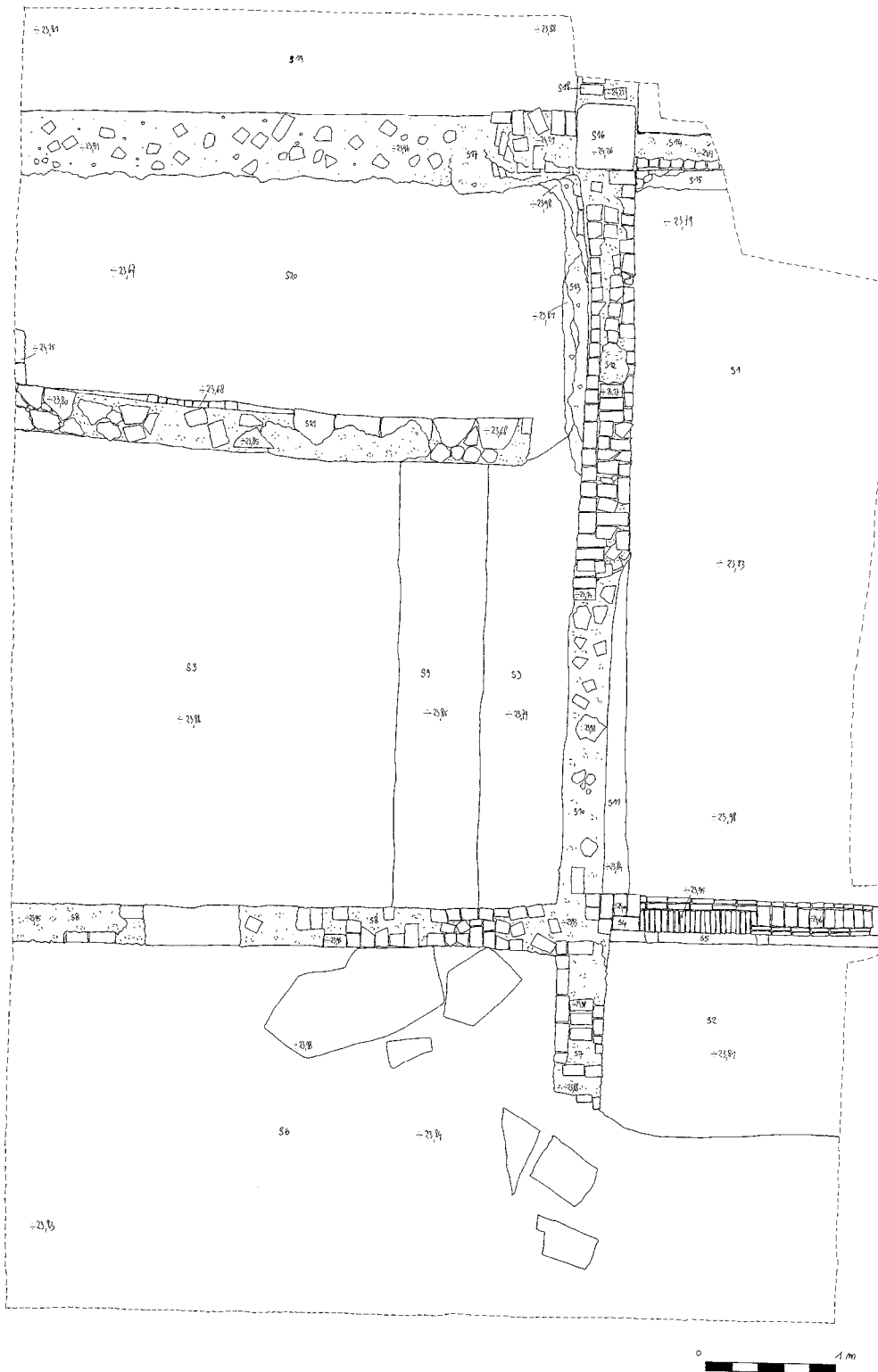
De funderingen van de verschillende muren waren overal (behalve aan de neerkamer in kamer 3) ondiep gefundeerd. De sporen 10, 11 en 17 zijn slechts de getuigen van waar eens muren hebben gestaan, maar die thans al volledig verdwenen zijn. De overgang met de natuurlijke bodem is te zien aan sporen 1, 2, 3 en 19. De gele-bruingele zand met daarin nog kalkmortel-



en baksteenstippen geeft nog net de verstoring van de originele bodem aan en komt ook grotendeels overeen met de onderkant van de fundamenteën.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.

WERKPUT 1 VLAK 1

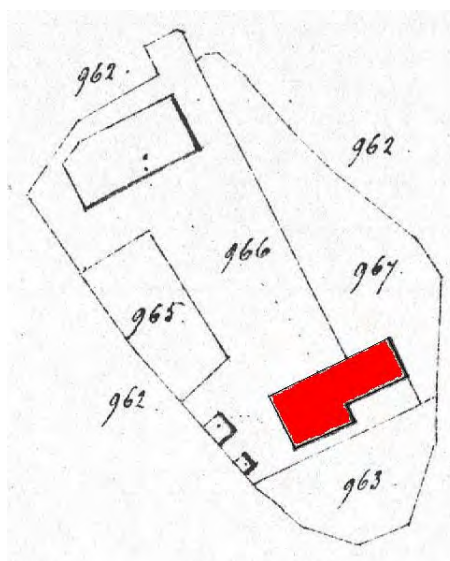


Opgravingsplan van werkput 1 (vlak 1) met aanduiding van de sporen.

In het bakstenen gebouw kunnen drie subfasen herkend worden. De oudste subfase omhelst de eigenlijke boerderij (kamer 4). Het muurfragmenten 12 heeft als baksteenformaat: 21 x 10 x 5 cm.

Het stuk muur tussen de muurfragmenten 7 en 12 is vermoedelijk bij de recente afbraak verdwenen, maar het is ook mogelijk dat hier in een volgende subfase (1926) al een deel van werd weggebroken om een opening te maken tussen kamers 1 en 4. De noordwestelijke buitenmuur van de hoeve bleef enkel als een roodbruine vulling (spoor 17) van de funderingssleuf bewaard en de zuidoostelijke buitenmuur bevond zich buiten de onderzochte zone. De zuidwestelijke (binnen)muur van kamer 4 bevond zich eveneens niet in onze sleuf, maar de monumentale haard die hiertegen stond, is nog bewaard in het museum van de heemkundige kring.

De juiste datering van deze subfase is niet duidelijk. In ieder geval komen de hier beschreven constructies al voor op het primitieve kadaster uit ca. 1844.



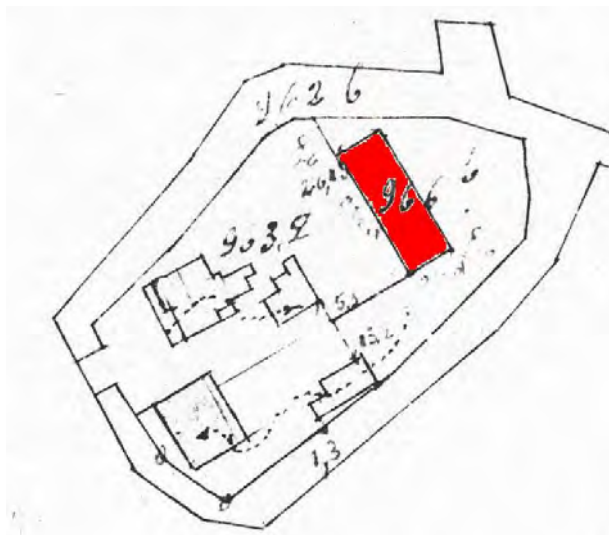
Detail uit het primitieve kadaster (ca. 1844) met aanduiding van het voormalige Hof van Goor.

Een tweede meer recente subfase bestaat de aanbouw van drie extra vertrekken (kamers 1, 2 en 3). Zowel de (buiten)muur van kamer 1 (spoor 14) als de scheidingsmuur tussen kamers 1 en 2 (spoor 4) zijn in bakstenen van hetzelfde formaat opgetrokken: 18 x 8 x 4,5 cm. Beide muren werden niet in verband tegen muurfragmenten 7 en 12 gebouwd (foto's 3.18 en 3.19).

De muurfragmenten 7 en 8 hadden als baksteenformaat 21 x 10 x 5 cm wat erop kan wijzen dat hiervoor recuperatiemateriaal van het oudere gebouw werd gebruikt. Muren 7 en 8 staan waarschijnlijk wel met elkaar in verband, maar dit kon door de aanwezige pleisterlaag niet onderzocht worden (foto 3.20).

In kamer 3 bevond zich een vrij ondiepe kelder (foto 3.21). Oorspronkelijk moet hier een tegelvloer gelegen hebben (volgens zowel Stan Panis van de heemkundige kring als de familie van de voormalige bewoners), maar die werd uitgebroken bij de afbraak. De kelder werd opgevuld met afbraakpuin, waaronder hele muurfragmenten.

Op een mutatieschets uit 1926<sup>4</sup> van het kadaster blijkt dat het gebouw in noordelijke richting is uitgebreid en dat de verspringing in de oostelijke buitenmuur werd weggewerkt.

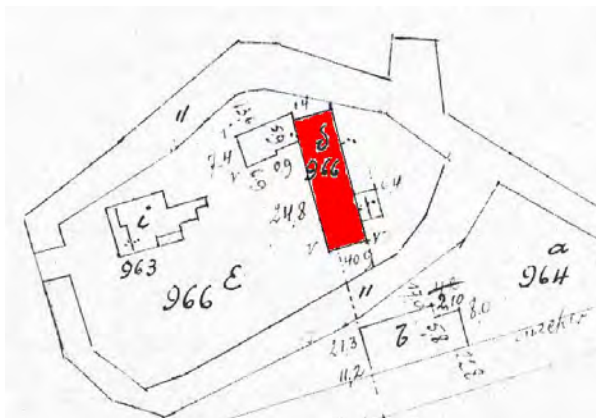


Mutatieschets uit 1926.

In het verlengde van muurfragment 12 werd nog de aanzet van een bakstenen aanbouw uit de derde subfase gevonden (foto 3.22). Deze muur (spoor 18) had als baksteenformaat 18 x 8 x 4,5 cm. De muurverbanden konden niet onderzocht worden omdat deze resten zich op de rand van de onderzochte zone bevonden.

Een mutatietekening<sup>5</sup> dateert deze subfase in 1942. Hierop is te zien hoe het gebouwtje ten noordwesten<sup>6</sup> van het Hof van Goor ermee wordt verbonden. Op de luchtfoto uit de jaren '60 van de vorige eeuw is deze bijbouw duidelijk te herkennen.

<sup>4</sup> Kadaster Limburg, Register 207: 1926, schets 52.



Mutatieschets uit 1942.

### 3.4.1.3 Interpretatie vlak 2

In het eerste vlak werd al onmiddellijk duidelijk dat er zich nog een oudere fase onder het bakstenen gebouw bevond. Er waren namelijk in kamer 4 al resten te zien van een muur in ijzerzandstenen blokken (foto's 3.1, 3.2 en 3.5). Ook in een wedersamengestelde tekening die TESTA in 1993 van de verschillende kamers maakte, viel al op dat er in kamer 4 twee verschillende vloeren lagen met als scheiding ongeveer de plaats waar in werkput 1 de ijzerzandstenen muur 21 werd gevonden.

Er werd dan ook voor gekozen om een proefput in het eerste vlak te maken tegen de reeds zichtbare muur (spoor 21) en dit tot tegen de oorspronkelijke buitenmuur (spoor 12) van het 'bakstenen' Hof van Goor. Ongeveer evenwijdig met de bakstenen muur werd inderdaad nog een muur in ijzerzandsteen (spoor 22) aangetroffen (foto's 3.17, 3.23 en 3.24).

Dankzij deze proefput in vlak 1 kregen we een goed beeld op de ijzerzandstenen funderingen. Van muur 21 bleven nog 5 à 6 steenlagen bewaard en tegen de rand van ons grote vlak waren deze resten zelfs tot slechts een tiental centimeters onder het huidige loopoppervlak waarneembaar. Er werden nog 3 steenlagen van muur 22 aangetroffen. Beide muurfragmenten stonden met elkaar in verband.

---

<sup>5</sup> Kadaster Limburg, Register 207: 1942, schets 79.

<sup>6</sup> Zie ook werkput 2.

WERKPUT 1 VLAK 2



Opgravingsplan van werkput 1 (vlak 2) met aanduiding van de sporen.

Een kleine controle aan de andere kant van muur 21 leerde ons dat muur 22 niet doorliep en we hier dus te maken hebben met de hoek van een gebouw. Het fundament was aan deze kant ook veel minder verzorgd afgewerkt en vermoedelijk zijn de stenen gewoon gestapeld tegen de rand van de uitgegraven funderingssleuf. In het profiel is deze funderingssleuf duidelijk te herkennen.

De onderkant van het fundament stond op de natuurlijke groengele kleibodem (spoor 23).

Qua datering kunnen de aangetroffen ijzerzandstenen sporen gerust in de middeleeuwen worden gesitueerd, al werden er binnen werkput 1 geen vondsten aangetroffen die deze datering kunnen bevestigen of verder verfijnen. In een vervolgonderzoek zullen daarom zeker mortelstalen genomen moeten worden om via <sup>14</sup>C-datering een juiste datering te verkrijgen.

#### 3.4.1.4 Gegevens uit vroeger archeologisch onderzoek

In 1993 voerden vrijwilligers van de heemkundige kring TESTA archeologische opgravingen uit ten zuiden van de historische hoeve. Hierover is nooit een publicatie verschenen en zijn geen verslagen opgemaakt.

Van Stan Panis, voorzitter van TESTA, kregen we de opgravingstekeningen ter beschikking die nu in het museum van de heemkundige kring worden bewaard. Een groot probleem was het ontbreken van de exacte lokalisatie van deze sleuven. Sleuven 1 en 2 staan haaks op elkaar, en van alle sleuven is de oriëntatie wel bekend.

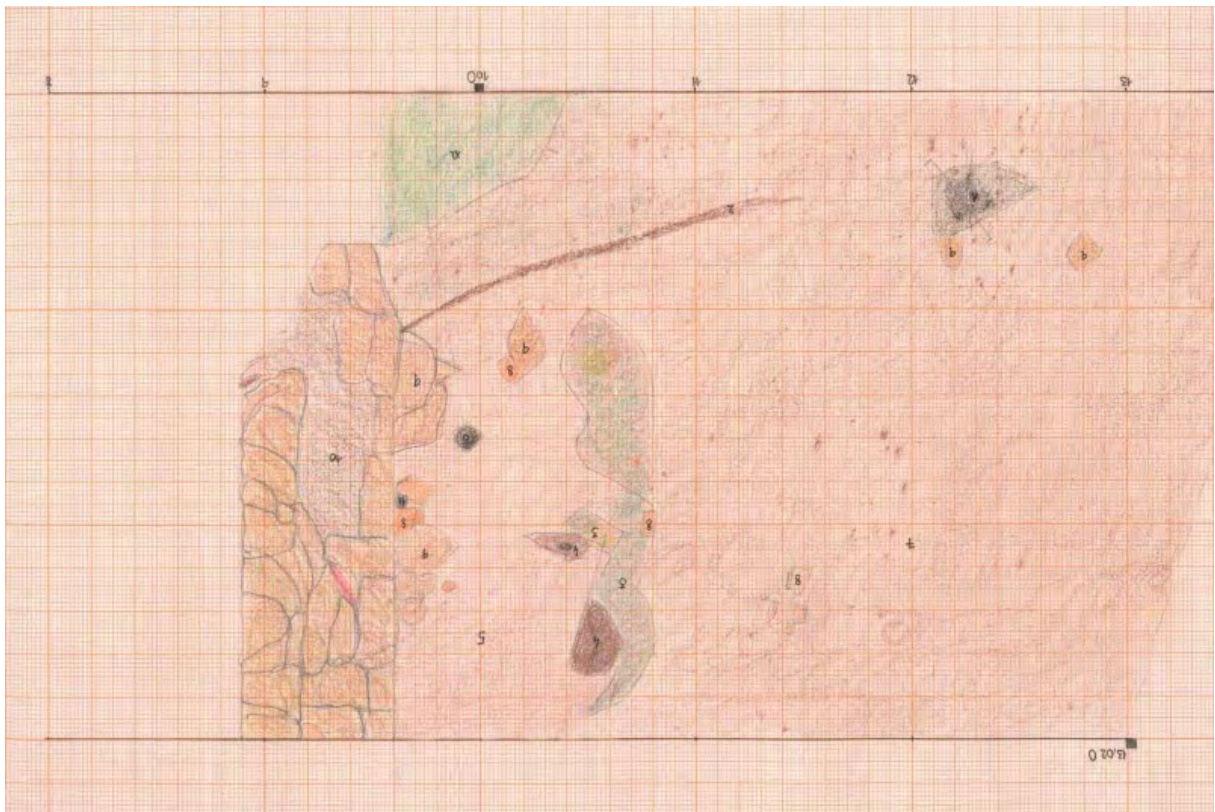
Aan de hand van het ter beschikking gestelde materiaal kan een kort overzicht worden gegeven van het geleverde werk. In sleuf 1 werden 7 verschillende opgravingsvlakken ingetekend en beschreven op plan. Van sleuf 2 werden 3 vlakken getekend en beschreven. Volgens de nummering van de plannen van sleuf 3 waren er 6 opgravingsvlakken, al zijn enkel van de onderste drie vlakken tekeningen tot bij ons gekomen.

TESTA groef ook een kleine proefsleuf binnen de gebouwen van het hof. De afdruk hiervan vonden we in ons eigen onderzoek terug. Gelijktijdig met het uitgraven van deze proefsleuf werden een aantal vloeren van de vertrekken ingetekend. Aan de hand van de verschillende

deeltekeningen hebben we een plan gereconstrueerd voor de vier verschillende kamers die we deels in ons eigen onderzoek vrijlegden.

Zonder verder uitgebreid in detail te gaan, bleken de plannen van sleuf 1, niveau 2 en sleuf 3, niveau 4 interessante details te bevatten in verband met de middeleeuwse periode van het Hof van Goor.

Dwars door sleuf 1 bevond zich namelijk een muurfragment in ijzerzandsteen. In het noorden van de sleuf was deze muur afwezig of om één of andere reden onderbroken. Aan de hand van de veldtekening kon hierover niets worden gevonden.

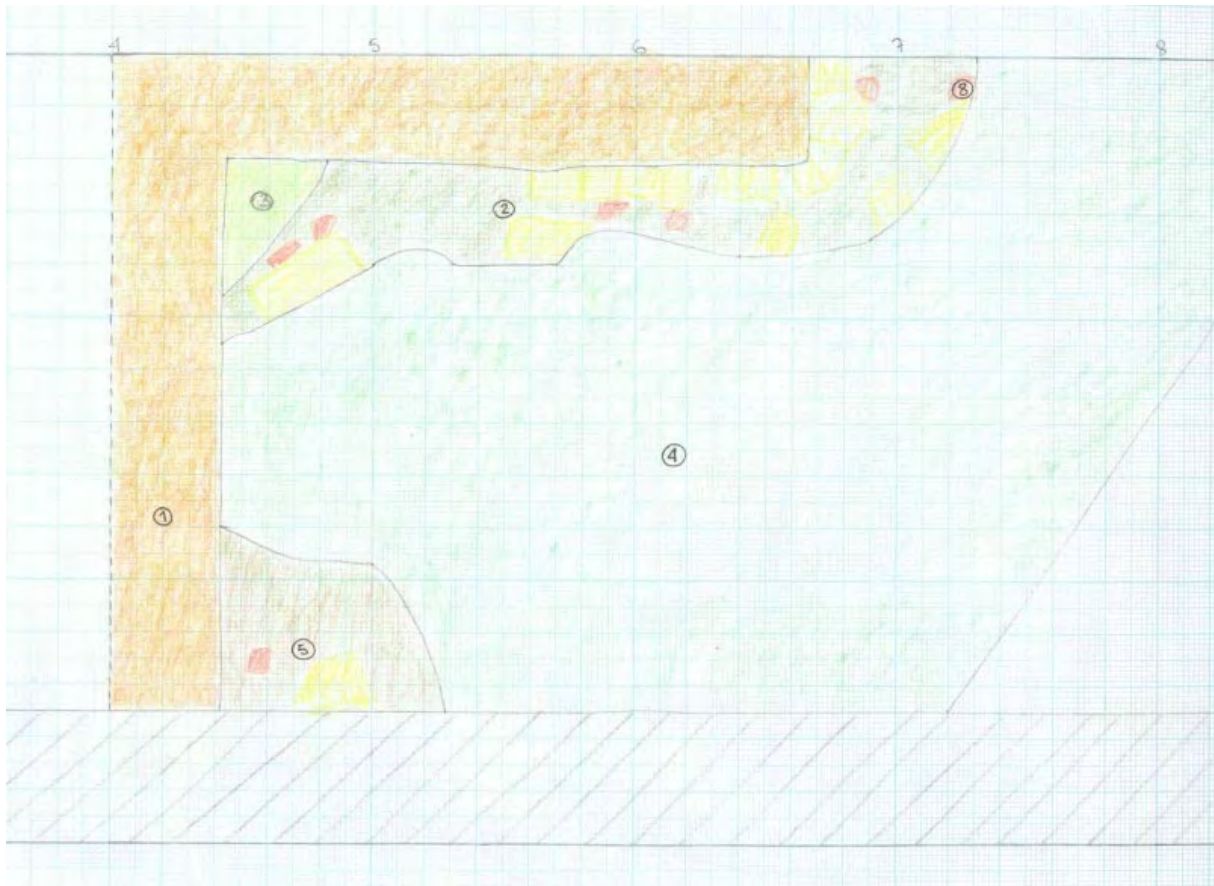


Veldtekening van sleuf 1, niveau 2 met de ijzerzandstenen muur (in detail).

Sleuf 3 moet ongeveer parallel hebben gelopen met sleuf 1. Hoever beide sleuven uit elkaar liggen is niet geweten. Dwars door deze sleuf liep eveneens een muur in ijzerzandsteen en haaks hierop bevond zich nog een ijzerzandstenen muur.



Zeker in sleuf 1 lijkt de gracht tot tegen deze ijzerzandstenen muur te komen. Volgens Stan Panis ging het dan ook om een soort 'kade' muur. Inderdaad is het best mogelijk dat er een zigzaggend muurwerk als afboording van de walgracht werd aangelegd. Voor zover wij konden nagaan is nergens tot de onderkant van deze muur gegraven.



Veldtekening van sleuf 3, niveau 4 met de ijzerzandstenen muur (nummer 1).

#### 3.4.1.5 Conclusies

In werkput 1 werd vastgesteld dat er twee grote fasen kunnen onderscheiden worden aan de gebouwen op het Hof van Goor.

De eerste middeleeuwse fase werd in de werkput vertegenwoordigd door de twee haaks op elkaar geplaatste ijzerzandstenen muren. Ook in twee van de oude opgravings sleuven van TESTA werden muurresten in ijzerzandsteen aangetroffen. In de door ons onderzochte proefput

bevond de onderkant van het fundament van deze muren zich op ongeveer 140 cm onder het huidige loopoppervlak.

De (her)bouw van het bakstenen Hof van Goor kan momenteel niet gedateerd worden. In alle geval komt het gebouw in haar teruggevonden toestand voor op het primitieve kadaster van omstreeks 1844.

Aan de hand van het onderzoek van de muurverbanden kunnen drie subfasen herkend worden. De eerste omslaat een kleiner gebouw waarnaar enkel kamer 4 in onze werkput terug te voeren is.

In een tweede subfase (1926) werd het gebouw in noordelijke richting uitgebreid met kamer 1 en werd de oostelijke buitenmuur rechtgetrokken. Hierdoor werden kamers 2 en 3 aan het gebouw toegevoegd.

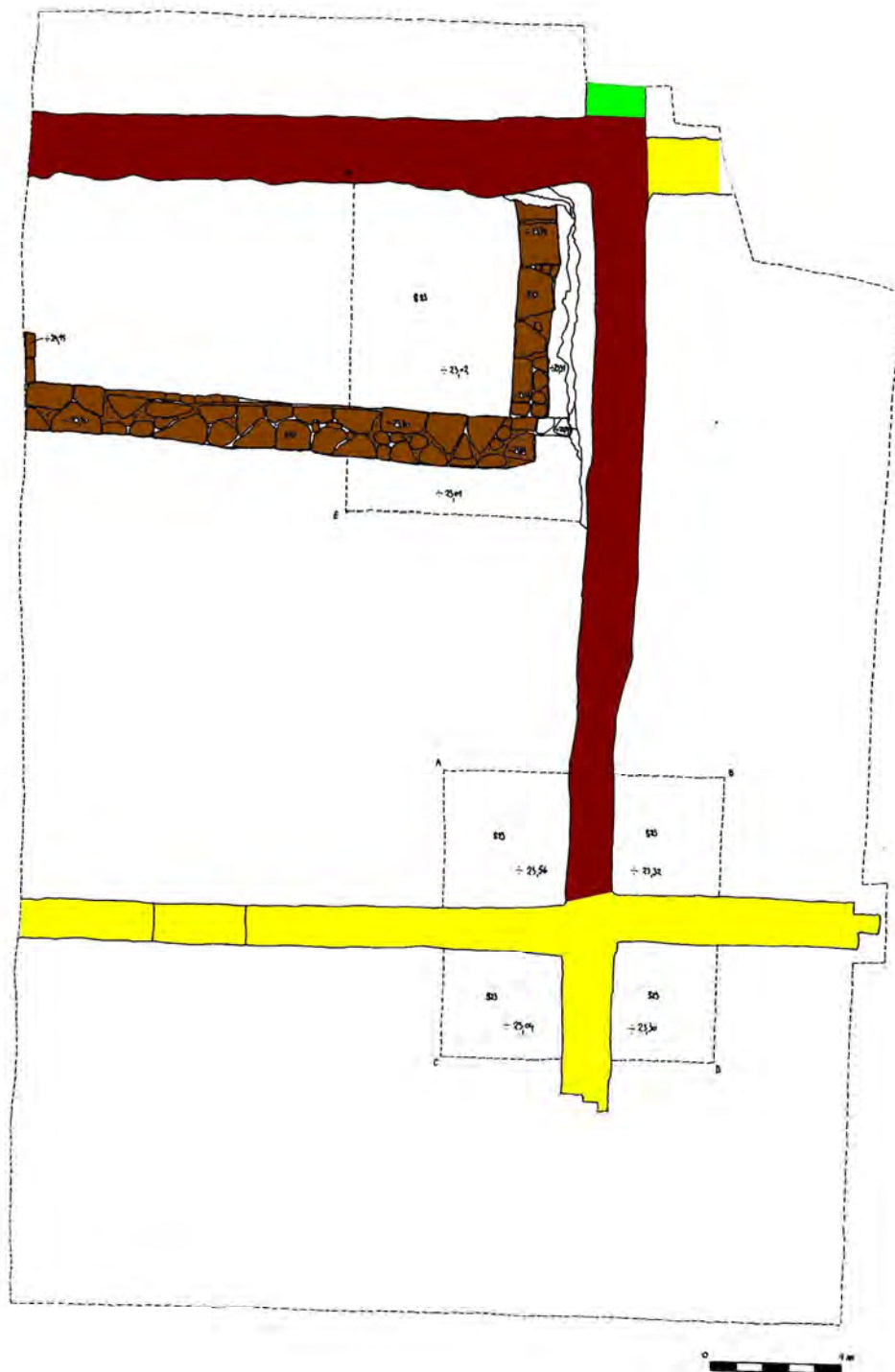
Van de derde subfase (1942) is de aanzet van één muurtje gevonden dat tussen de historische hoeve noordelijk liep in de richting van een recente bijbouw.

De chronologie ziet er momenteel dus als volgt uit:

- fase 1: middeleeuwen
- fase 2
  - o subfase 2A
  - o subfase 2B: 1926
  - o subfase 2C: 1942

De datering van zowel de eerste fase als de eerste subfase van de tweede fase zijn momenteel niet dateerbaar en bij een vervolgonderzoek moet hieraan zeker aandacht worden besteed door de nodige <sup>14</sup>C-dateringen uit te laten voeren.

Er werden geen archeologica aangetroffen tijdens het onderzoek, maar de vondsten (uit de nabijgelegen walgracht) die thans getoond worden in het heemkundig museum van TESTA tonen wel aan dat het om een relatief rijke site moet hebben gegaan.



Geïnterpreteerd opgravingsplan. De bruine muren tonen de middeleeuwse fase aan (fase 1). Fase 2A is in donkerrood aangeduid. De gele muren horen thuis in fase 2B en de groene muur in fase 2C.

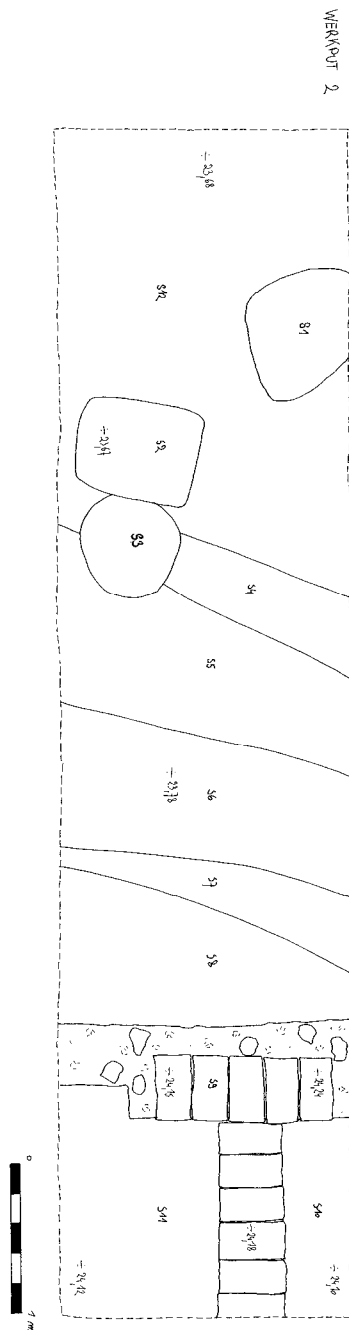
### **3.4.2 Werkput 2**

Werkput 2 (ca. 8 x 2 m) bevond zich enkele meters ten noordwesten van werkput 1 (foto's 3.25 en 3.26). De verdroging van het gras op deze plaats liet vermoeden dat er zich sporen onder de grond bevonden die te maken konden hebben met het erf van de boerderij. Uiteindelijk bleek dat deze verkleuring te wijten was aan een puinlaag die zich vlak onder het loopoppervlak bevond. Toch werden op enige diepte nog een aantal archeologische sporen aangetroffen, evenals de resten van een 20<sup>ste</sup> eeuwse bijbouw.

Spoornummer	Beschrijving
1	Donkerbruin-donkergrijs grondspoor.
2	Donkerbruin-donkergrijs grondspoor.
3	Donkerbruin-donkergrijs grondspoor.
4	Bruin, langwerpig grondspoor.
5	Lichtbruin, langwerpig grondspoor met roestkeurige vlekjes. Mogelijk een grachtje.
6	Bruin grondspoor.
7	Bruin-grijs grondspoor.
8	Bruin grondspoor met baksteenfragmenten.
9	Muur opgetrokken in rechthoekige betonblokken.
10	Lichtbruine zand.
11	Lichtbruine zand.
12	Groengele klei. Natuurlijke bodem.

De sporen die in werkput 2 werden aangetroffen hebben vermoedelijk allemaal te maken met de landbouwactiviteit die er gedurende eeuwen heeft plaatsgevonden op de site. De identificatie of interpretatie is voor een dusdanig kleine oppervlakte niet mogelijk.

Muur 9 (foto 3.27) is toe te schrijven aan een stal die tussen 1926 en 1942 werd opgetrokken. In 1926 is er op de mutatieschetsen nog geen sprake van het gebouw, dat in 1942 met het eigenlijke hof wordt verbonden. Van deze verbindingsmuur werden in werkput 1 de resten aangetroffen.

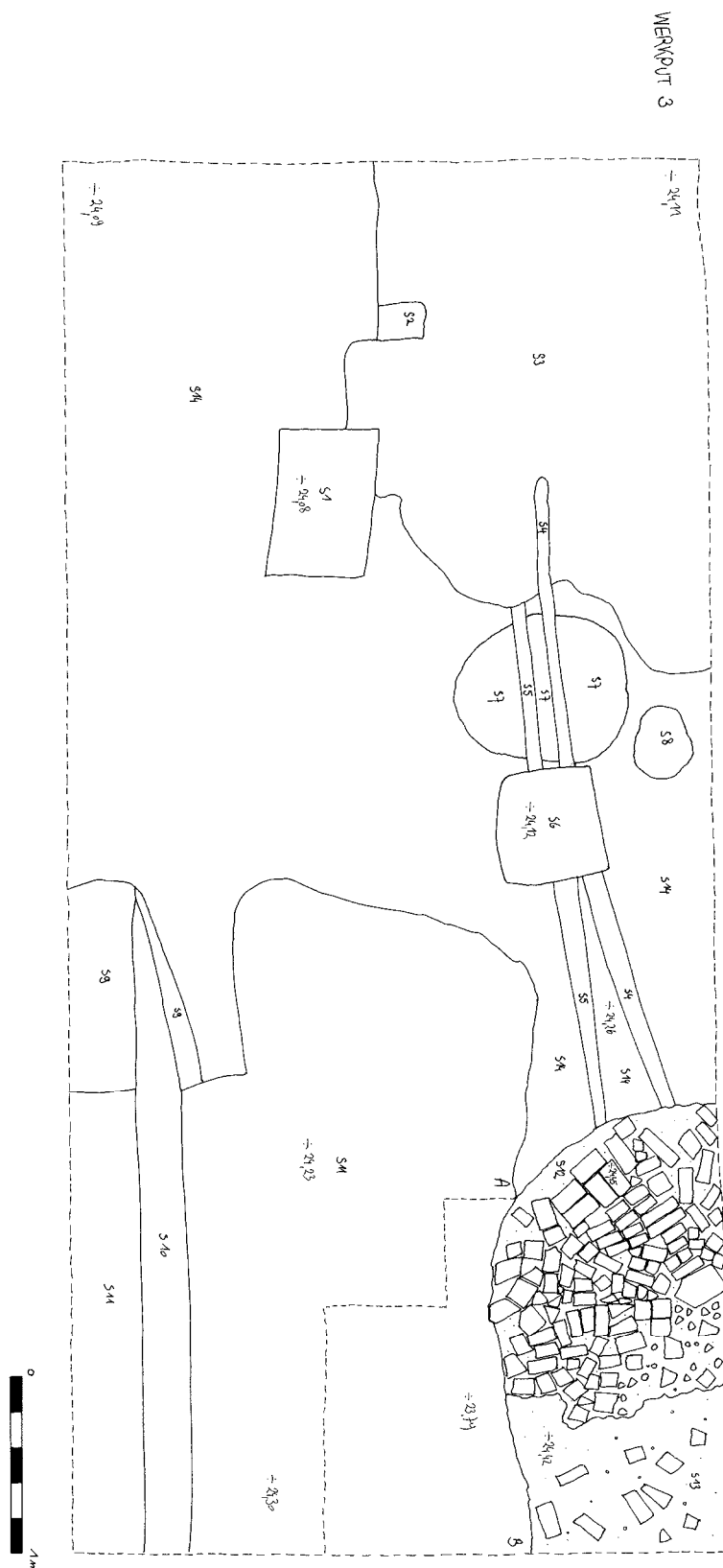


Opgravingsplan van werkput 2 met aanduiding van de sporen.

### **3.4.3 Werkput 3**

Werkput 3 (ca. 8 x 3,5 m) lag midden in de walgrachtsite. Met deze werkput werd, net zoals met werkput 2, getracht een beeld te krijgen van de densiteit van het aantal sporen dat zich op het binnenterrein bevond. Uiteindelijk viel het aantal aangetroffen sporen nog mee en was er weinig interpretatie mogelijk. In de noordwestelijke hoek van de werkput werd wel het pad aangetroffen dat in de 20<sup>ste</sup> eeuw werd aangelegd om de nieuwe boerderij te bereiken.

Spoornummer	Beschrijving
1	Donkerbruine, rechthoekige aflijning (foto's 3.28 en 3.29).
2	Kleine donkerbruine aftekening (foto 3.29).
3	Grijze zand (foto's 3.28 en 3.29).
4	Donkerbruin ploegspoor.
5	Donkerbruin ploegspoor.
6	Donkerbruine, rechthoekige aflijning. Doorsnijdt sporen 4 en 5 (foto's 3.28 en 3.29).
7	Grijsbruine, cirkelvormige aflijning die door ploegsporen 4 en 5 wordt doorsneden (foto's 3.28 en 3.29).
8	Grijsbruine aftekening.
9	Bruine aftekening die door spoor 10 wordt doorsneden (foto 3.28).
10	Roodbruin langwerpig spoor dat sporen 9 en 11 doorsnijdt (foto 3.29).
11	Groengrijze klei (foto's 3.28 en 3.29).
12	Willekeurig gelegde bakstenen. Toegangsweg tot de 20 <sup>ste</sup> eeuwse boerderij (foto's 3.28, 3.29 en 3.30).
13	Bruinrode zone met bakstenen. Slechter bewaard deel van de toegangsweg (foto's 3.28, 3.29 en 3.30).
14	Groengele klei. Natuurlijke bodem (foto's 3.28 en 3.29).



Opgravingsplan van werkput 3 met aanduiding van de sporen.

In de noordwestelijke hoek, tegen de resten van de toegangsweg, werd nog een kleine sondering gegraven om een beter zicht te krijgen op de opbouw. Hier bleek al snel dat de natuurlijke groengele klei zich niet veel dieper bevond dan het opgekuiste opgravingsvlak. Onder de toegangsweg werd wel nog een greppel (?) of kuil aangetroffen.

#### **3.4.4 Werkput 4**

Met werkput 4 (ca. 25 x 2 m) werd een poging gedaan de oorspronkelijke toegang tot de walgrachtsite te lokaliseren (foto's 3.31 en 3.32). Het tracé van de walgracht werd daarbij wel aangesneden, maar enig spoor van een toegang ontbrak.

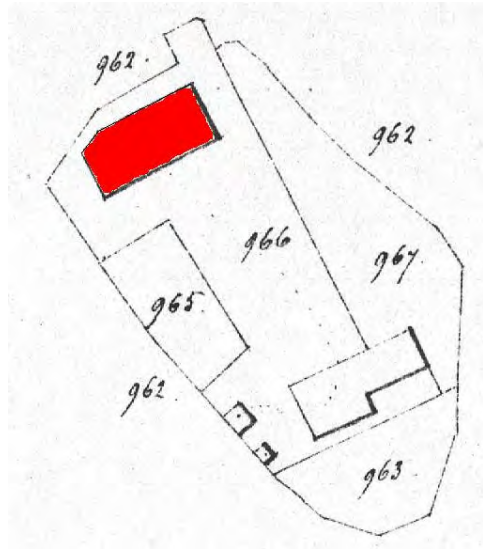
In het zuiden van deze sleuf werd wel de noordwestelijke hoek van het laat 19<sup>de</sup> eeuwse 'Kasteeltje' aangesneden (foto 3.33). Deze resten bevonden zich op minder dan 10 cm onder het huidige loopoppervlak. De impact en de aard van verstoring die dit gebouw met zich meebracht is niet nader te beschrijven omdat na het vinden van de hoek van het gebouw de sleuf niet verder werd uitgegraven.

Een fikse regenbui zette werkput 4 korte tijd naar het opengraven bijna volledig onder water en het was niet meer mogelijk het vlak op te schaven en de aanwezige sporen in te tekenen. Op het algemene overzichtsplan van heel het onderzoek is wel de hoek van het 'Kasteeltje' ingetekend.

#### **3.4.5 Werkput 5**

Werkput 5 (ca. 7,5 x 2 m) werd in het noorden van de walgrachtsite uitgegraven (foto's 3.34 en 3.35). Bedoeling was om informatie te verzamelen over het gebouw dat op het primitieve kadaster op deze plaats stond. Helaas werden hiervan binnen de onderzochte zone geen resten aangetroffen. Overal werd een ongeschonden groengele kleibodem (natuurlijke bodem) vrijgelegd.





Primitief kadaster (ca. 1844) met aanduiding van het gebouw.

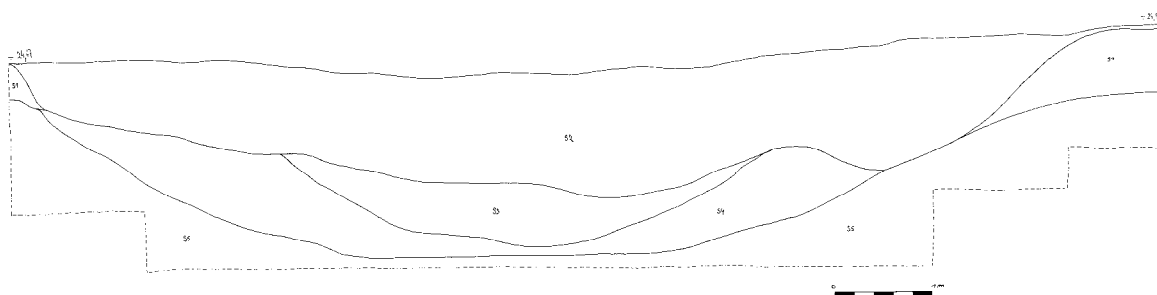
### **3.4.6 Werkput 6**

In werkput 6 (ca. 12 x 2 m) werd machinaal een profiel van de walgracht gemaakt (foto's 3.36 en 3.37). Aangezien de uitgegraven werkput slechts 2 m breed was, en het profiel omwille van grondwater niet heel stabiel was, werd het profiel niet in detail opgekuist en konden slechts enkele grote lijnen geregistreerd worden.

Spoornummer	Beschrijving
1	Bruine teelaarde
2	Geelbruine opvulling met recent puin. Afbraak boerderij en dumping grachten.
3	Donkerbruine-grijze grachtvulling met baksteenpuin en enkele 18 <sup>de</sup> -19 <sup>de</sup> eeuwse scherven (die niet werden ingezameld).
4	Donkergrijze grachtvulling met weinig tot geen materiaal in. Vermoedelijk verschillende laagjes van dichtslibbende gracht.
5	Geelgroene tot blauwgroene klei. Natuurlijke bodem.

In tegenstelling tot de opgraving van TESTA in 1993 werd hier in de walgracht nagenoeg geen materiaal aangetroffen. De scherven die al werden aangetroffen waren zeer recent en waren in de gracht terechtgekomen toen deze in de 2<sup>de</sup> helft van de 20<sup>ste</sup> eeuw deels werd gedempt met afbraakmateriaal. In laag 3 werden enkele zeer fragmentaire 18<sup>de</sup>-19<sup>de</sup> eeuwse scherven aangetroffen.

Uiteraard hoeft de afwezigheid van archeologica niet te verwonderen, aangezien het gegraven profiel zich stroomopwaarts en ver van de eigenlijke woonkern bevond. In het museum van de heemkundige kring worden wel een heel aantal rijke vondsten getoond die ter hoogte van het hof werden opgegraven, maar een studie hiervan is nooit gebeurd.



Profiel van de walgracht in werkput 6.

### **3.5 Conclusies en aanbevelingen voor vervolgonderzoek**

Zoals aan het begin van dit hoofdstuk aangegeven was een eerste doel te achterhalen hoeveel te registreren opgravingsvlakken zich op het terrein bevonden. In de verschillende werkputten die op het binnenterrein van de walgrachtsite werden gegraven was het duidelijk dat er zich maar één niveau aftekende. Enkel op de plaats van de verdwenen hoeve werd de aanwezigheid van een tweede, middeleeuws niveau vastgesteld. Waarschijnlijk zal er ook in de onmiddellijke omgeving van deze middeleeuwse bewoningskern een tweede opgravingsvlak te registreren zijn.

De bewaringstoestand van de archeologische grondsporen is over het algemeen goed. In de onderzochte proefputten werden evenwel geen coupes gemaakt. De muurresten van de verdwenen gebouwen bevinden zich over het algemeen zeer dicht onder het huidige loopoppervlak. Hun bewaringstoestand is over het algemeen (behalve voor de ijzerzandstenen muren) niet zo goed. Het betreden van de terreinen met zware bouwmachines zal dan ook zeer snel een ingrijpende impact hebben op de aanwezige archeologische resten.

De bewaringstoestand van de archeologica kan niet beschreven worden, aangezien in de proefputten geen materiaal werd aangetroffen.

In de walgracht werd machinaal een profiel gegraven. In tegenstelling tot de rijke vondsten die TESTA deed ter hoogte van de historische hoeve, werd in onze proefput geen materiaal aangetroffen. Bij een vervolgonderzoek zal de walgracht echter ook aan een natuurwetenschappelijk onderzoek moeten worden onderworpen. Per laag zullen een representatief aantal zeefstalen moeten worden onderzocht. Uiteraard zullen de profielen in de buurt van de verdwenen hoeve hierbij de meeste aandacht krijgen omdat zo een beeld gevormd kan worden van de leefomstandigheden in deze hoeve. Toch moet er getracht worden zo weinig mogelijk verstoring aan de walgracht aan te brengen. Eventueel kunnen de bouwplannen hieraan aangepast worden, maar momenteel valt een deel van de zware funderingsmassieven binnen de walgracht.

Het natuurwetenschappelijk onderzoek blijft evenwel nog steeds een onbekende factor voor het vervolgonderzoek. Ook eventuele beerputten en afvalcontexten (met daarin dierlijke en plantenresten) kunnen nog worden aangetroffen, maar werden niet vastgesteld tijdens het vooronderzoek.

Zoals al vermeld stellen er zich nog grote problemen qua datering, en dit zowel van de (middeleeuwse) ijzerzandstenen bouw als de eerste bakstenen subfase (minimaal voor 1844). Alle niet dateerbare muren zullen tijdens een vervolgonderzoek bemonsterd moeten worden om <sup>14</sup>C-dateringen te laten uitvoeren op de mortels. Een selectie kan in een later stadium worden gemaakt, maar uiteindelijk moet er toch rekening worden gehouden met ten minste 5 dateringen.

De relatief grote impact die zelf minder ingrijpende werken en relatief beperkte funderingen op het archeologisch bestand zullen hebben, doet ons besluiten dat een degelijke archeologische registratie noodzakelijk is.

Dit onderzoek dient een vlakdekkende opgraving van het volledige terrein binnen de walgrachten (ongeveer 5000 m<sup>2</sup>) te zijn. Hierbij moet een eerste opgravingsvlak worden aangelegd na het afgraven van de teelaarde. Na het opengraven wordt dit vlak opgeschaafd waarna alle sporen ingetekend, beschreven en gefotografeerd worden. Vervolgens worden de sporen gecoupeerd en worden de profielen opgetekend, beschreven en gefotografeerd. Ten slotte wordt ook de tweede helft van de sporen uitgehaald. Van alle sporen worden hoogtes op plan aangebracht.

Op een deel van de site dient nog een tweede opgravingsvlak aangelegd te worden. Deze zone is in oppervlakte beperkter, maar kan nu nog niet precies worden afgebakend. Hoewel er in de proefputten geen vloerniveau's werden aangetroffen, dient hieraan de nodige aandacht besteed te worden.

Op die plaatsen waar de walgracht volledig verstoord wordt of waar omwille van stabiliteitsvereisten de grachtvulling verwijderd dient te worden, moet onder begeleiding van de archeoloog de gracht machinaal worden geruimd. Dit kan pas gebeuren nadat de nodige coupes zijn gegraven en de stratigrafie afdoende is gedocumenteerd en bemonsterd. Het doel van deze werken is de structuur van de gracht te reconstrueren. Alle houten palen, oeververstevingen, mogelijke kades en de (houten) brugfundering moeten geregistreerd worden en de nodige monsters voor datering dienen genomen te worden.

De archeologica worden per spoor ingezameld en krijgen een unieke inventarisnummer. Indien er binnen een spoor gelaagdheid wordt vastgesteld, zullen de vondsten laag per laag ingezameld worden.

Van elke context met organisch materiaal wordt 1/10 bemonsterd en uitgezeefd op zeven van 5, 2 en 0,5 mm. De verschillende lagen in de walgracht, waarvan aan iedere zijde minstens twee coupes dienen gegraven te worden, moeten eveneens zeefstalen genomen worden. Hier bepaalt het Agentschap R-O Vlaanderen Onroerend Erfgoed wat als een representatief staal wordt beschouwd. Ter hoogte van het 'Hof van Goor' zullen twee extra coupes worden

gegraven om zo de nodige informatie te verzamelen over de economie, ecologie en voedingspatronen op de site. Naast de zeefstalen worden daarvoor ook pollenmonsters genomen.

Van iedere niet dateerbare muur worden stalen van houtskool uit de mortel genomen om later een vijftal <sup>14</sup>C-dateringen te laten uitvoeren. Ook van de houten constructies in de walgracht dienen monsters genomen te worden om ofwel <sup>14</sup>C-dateringen ofwel dendrochronologisch onderzoek te laten gebeuren.

Per muurfragment of vloer wordt van ieder baksteenformaat en vloertegel minstens één exemplaar bijgehouden. De verschillende soorten natuursteen die worden aangetroffen zullen ook bemonsterd worden om een identificatie te bekomen.

Wat betreft de benodigde tijd en werkkrachten lijken volgende aantallen ons een realistische raming:

- voor het archeologische onderzoek binnen de walgrachten (ca. 5000 m<sup>2</sup>): 10 weken, met een personeelsbezetting van 1 archeoloog, 1 tekenaar en 3 arbeiders
- voor de archeologische begeleiding van het uitgraven van de walgrachten: 2 weken, met een personeelsbezetting van 1 archeoloog, 1 tekenaar en 3 arbeiders (afhankelijk van de beslissing voor het al dan niet ruimen van de grachten)
- voor de verwerking en rapportage van de opgraving: 5 weken voor 1 archeoloog en 1 tekenaar
- voor het spoelen van de zeefstalen en het kuisen van de archeologica: 5 weken voor 1 arbeider
- 4 werkdagen voor een topograaf voor het uitzetten van een meetgrid en het registreren van alle constructiesporen in de walgracht
- graafmachine met platte bak en dumpkar (voor de afvoer van de grond): 6 werkdagen voor het openleggen van het eerste opgravingsvlak
- graafmachine met platte bak: 2 werkdagen voor het openleggen van het tweede opgravingsvlak. Eventueel kan beslist worden deze verdieping manueel te doen.

- graafmachine met platte bak en dumpkar (voor de afvoer van de grond): 10 werkdagen voor het onder archeologische begeleiding ruimen van de walgracht (afhankelijk van de beslissing voor het al dan niet ruimen van de grachten)
- graafmachine met platte bak en dumpkar: 3 werkdagen terreinherstel (indien nodig; eventueel gebruik van bulldozer), uitgezonderd het dichten van de uitgegraven walgracht

Minder goed in te schatten werken zijn vooral de verwerking van het natuurwetenschappelijk onderzoek. Hierbij is de uitwerking afhankelijk van de hoeveelheid materiaal dat wordt aangetroffen, evenals de complexiteit van de gelaagdheid (binnen de sporen en vooral de walgracht). Hierbij zijn volgende omschrijvingen minimaal, al kan de afwezigheid van bepaalde categorieën ervoor zorgen dat de onderzoeken niet uitgevoerd dienen te worden:

- waardering van de macroresten, gevolgd door een nadere analyse van de macroresten en pollen van telkens een staal van 5 liter per archeologische laag of spoor.
- vijf <sup>14</sup>C-dateringen van het houtskool uit de mortels van de niet dateerbare muren
- vijf dendrochronologische dateringen van hout uit de gracht (eventueel kunnen dit ook <sup>14</sup>C-dateringen zijn)
- vijf steendeterminaties op de aangetroffen natuurstenen
- de eigenaar van de gronden is ook de eigenaar van de vondsten. Dit betekent ook dat hij voor de goede bewaring ervan moet instaan. Een aantal voorwerpen in glas en metaal moeten mogelijk geconserveerd worden en een aantal toonbare stukken (ceramiek en glas) kunnen gerestaureerd worden.

Teneinde het archeologisch onderzoek vlot en zonder bijkomende gevaren te laten verlopen, zouden de drie bomen gekapt moeten worden die zich in het westen van het terrein bevinden. Ook dienen er aanpassingen te gebeuren aan de afvoer van water over het terrein. Momenteel zijn de grachten die zich langs de weg bevinden, verbonden met een deel van de walgracht (die meestal onder water staat). De aanvoergracht (naar de walgracht) zou moeten worden verlengd tot de gracht die zich een 75-tal meter zuidelijker bevindt zodat de walgracht zelf droog komt te staan.

Ten slotte dient erop gewezen te worden dat het archeologisch onderzoek best in de zomer kan plaatsvinden. De site is gelegen in een nat terrein en bij het graven van de coupe door de walgracht was er vrij snel insijpelend grondwater. Indien het onderzoek niet in de drogere zomermaanden (tot oktober) kan worden uitgevoerd, zal grondbemaling van het volledige terrein noodzakelijk zijn en dit tot op een diepte van ongeveer een halve meter onder de bodem van de walgracht. Bij voorkeur dient het onderzoek op het terrein dan ook afgerond te zijn voor het einde van oktober.

## **ARCHIEVEN**

Kadaster Limburg, register 207.

Opgravingsarchieven van de heemkundige kring TESTA.

## **BIBLIOGRAFIE**

BROEDER MAX 1992: *Tessenderlo vroeger en nu*, Tessenderlo.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.1: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.



Foto 2.2: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.3: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.



Foto 2.4: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.5: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.



Foto 2.6: Algemeen zicht op het proefsleuvenonderzoek.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.7: Sleuf I (Z-N).



Foto 2.8: Sleuf I (N-Z).



Foto 2.9: Spoor 1.



Foto 2.10: Spoor 2.



Foto 2.11: Spoor 3.



Foto 2.12: Spoor 4.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.13: Spoor 5.



Foto 2.14: Sleuf II (Z-N).



Foto 2.15: Sleuf II (N-Z).



Foto 2.16: Spoor 6.



Foto 2.17: Spoor 7.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.18: Spoor 8.



Foto 2.19: Sleuf III (O-W).



Foto 2.20: Sleuf III (W-O).

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.21: Spoor 9.



Foto 2.22: Sleuf IV (O-W).



Foto 2.23: Sleuf IV (W-O).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.24: Spoor 10.



Foto 2.25: Spoor 11.



Foto 2.26: Sleuf V (O-W).



Foto 2.27: Sleuf V (W-O).





Foto 2.28: Spoor 12.

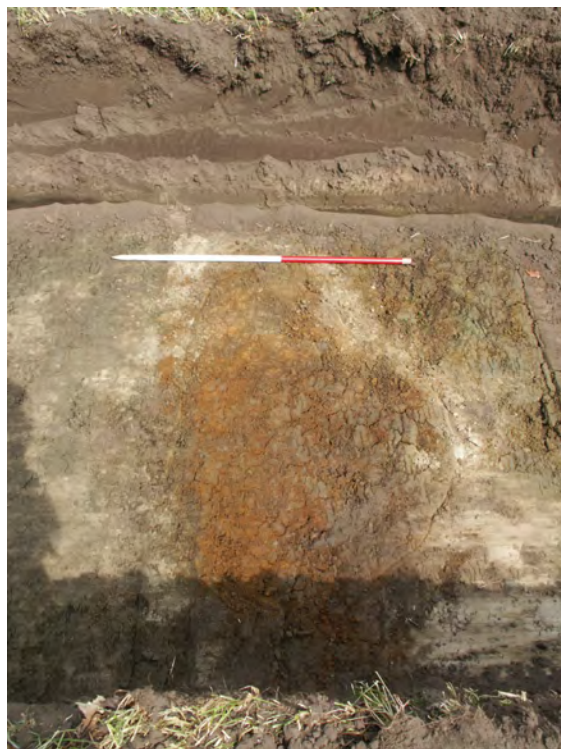


Foto 2.29: Spoor 13.



Foto 2.30: Sleuf VI (O-W).



Foto 2.31: Sleuf VI (W-O).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.32: Sleuf VII (O-W).



Foto 2.33: Sleuf VII (W-O).



Foto 2.34: Spoor 16.



Foto 2.35: Sporen 17 en 18.

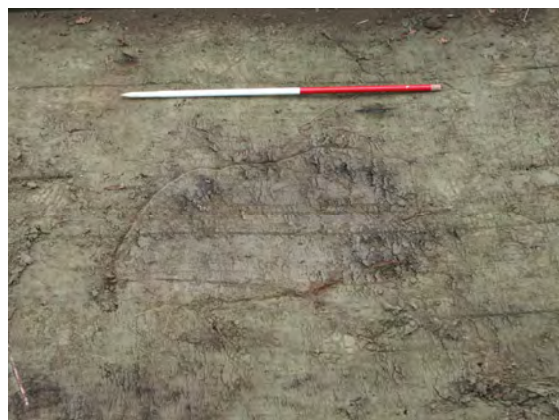


Foto 2.36: Spoor 19.



Foto 2.37: Spoor 20.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.

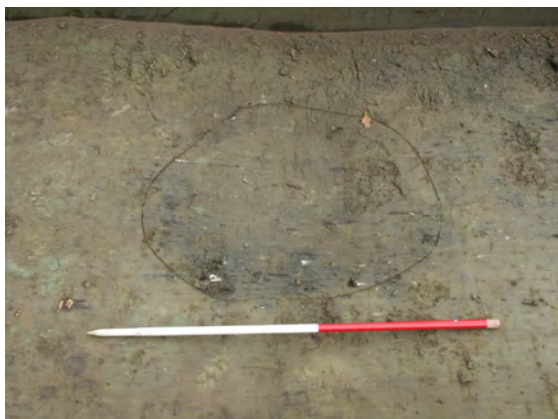


Foto 2.38: Spoor 21.



Foto 2.39: Spoor 22.



Foto 2.40: Sleuf VIII (Z-N).



Foto 2.41: Sleuf VIII (N-Z).



Foto 2.42: Sporen 24 en 25.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.43: Spoor 26.



Foto 2.44: Sporen 30 en 31.



Foto 2.45: Sporen 32 en 33.



Foto 2.46: Sporen 35, 36 en 37.



Foto 2.47: Spoor 38.





Foto 2.48: Spoor 45.



Foto 2.49: Sporen 46 en 47.



Foto 2.50: Sleuf IX (Z-N).



Foto 2.51: Sleuf IX (N-Z).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.52: Sporen 49 en 50.



Foto 2.53: Spoor 51.



Foto 2.54: Spoor 52.



Foto 2.55: Spoor 53.



Foto 2.56: Spoor 56.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.57: Sleuf X (O-W).



Foto 2.58: Sleuf X (W-O).

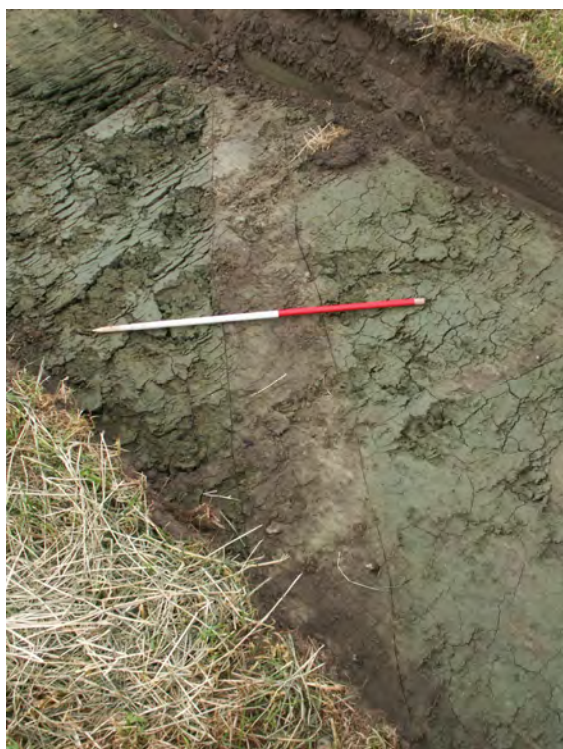


Foto 2.59: Spoor 62.



Foto 2.60: Spoor 63.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.61: Spoor 64.



Foto 2.62: Sporen 68, 69 en 70.



Foto 2.63: Sporen 65, 66 en 67.



Foto 2.64: Spoor 71.





Foto 2.65: Spoor 72.



Foto 2.66: Spoor 73.



Foto 2.67: Sporencomplex 74.



Foto 2.68: Sporencomplex 74.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.69: Sleuf XI (O-W).



Foto 2.70: Sleuf XI (W-O).



Foto 2.71: Spoor 75.



Foto 2.72: Spoor 79.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.73: Sporen 76, 77 en 78.



Foto 2.74: Spoor 80.



Foto 2.75: Sporen 81 en 82.



Foto 2.76: Spoor 84.



Foto 2.77: Spoor 83.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.78: Sleuf XII (O-W).



Foto 2.79: Sleuf XII (W-O).



Foto 2.80: Sporen 85 en 86.



Foto 2.81: Spoor 91.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.82: Sporen 87, 88, 89 en 90.



Foto 2.83: Sporen 92 en 93.



Foto 2.84: Spoor 94.



Foto 2.85: Spoor 95.



Foto 2.86: Spoor 96.



Foto 2.87: Sporen 97 en 98.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.88: Sleuf XIII (O-W).



Foto 2.89: Sleuf XIII (W-O).



Foto 2.90: Spoor 99.

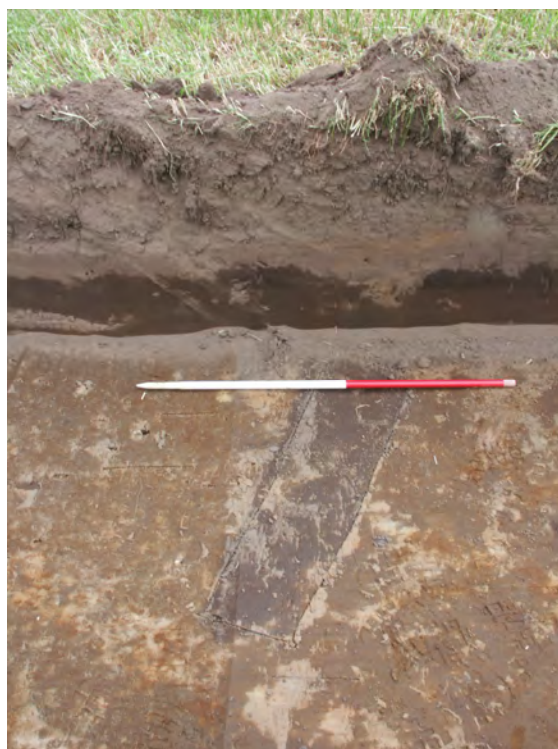


Foto 2.91: Spoor 100.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.92: Spoor 101.



Foto 2.93: Sporen 102, 103 en 104.



Foto 2.94: Spoor 105.



Foto 2.95: Spoor 106.



Foto 2.96: Sporen 107 en 108.



Spoor 2.97: Spoor 109.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.98: Spoor 110.



Foto 2.99: Sleuf XIV (O-W).



Foto 2.100: Sleuf XIV (W-O).



Foto 2.101: Spoor 111 en 112.



Foto 2.102: Spoor 113.





Foto 2.103: Sporen 114 en 115.



Foto 2.104: Spoor 116.



Foto 2.105: Spoor 117.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.106: Spoor 118.



Foto 2.107: Spoor 119.



Foto 2.108: Spoor 120.



Foto 2.109: Spoor 121.



Foto 2.110: Sleuf XV (O-W).



Foto 2.111: Sleuf XV (W-O).





Foto 2.112: Sporen 122 en 123.



Foto 2.113: Sporen 124 en 125.



Foto 2.114: Sporen 126, 127, 128 en 129.



Foto 2.115: Sporen 130, 131 en 132.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.116: Sleuf XVI (O-W).



Foto 2.117: Sleuf XVI (W-O).



Foto 2.118: Spoor 133.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.119: Sleuf XVII (O-W).



Foto 2.120: Sleuf XVII (W-O).



Foto 2.121: Sleuf XVIII (Z-N).



Foto 2.122: Sleuf XVIII (N-Z).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.123: Sporen 134 en 135.



Foto 2.124: Spoor 136.



Foto 2.125: Spoor 137.



Foto 2.126: Sleuf XIX (Z-N).



Foto 2.127: Sleuf XIX (N-Z).



Foto 2.128: Spoor 138.



Foto 2.129: Spoor 139.





Foto 2.130: Spoor 140.



Foto 2.131: Spoor 141.



Foto 2.132: Sporen 142 en 143.



Foto 2.133: Sporen 144 en 145.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.134: Spoor 146.



Foto 2.135: Spoor 147.



Foto 2.136: Sleuf XX (Z-N).



Foto 2.137: Sleuf XX (N-Z).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.138: Spoor 148.



Foto 2.139: Spoor 149.



Foto 2.140: Sleuf XXI (O-W).



Foto 2.141: Sleuf XXI (W-O).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.142: Sleuf XXII (O-W).



Foto 2.143: Sleuf XXII (W-O).



Foto 2.144: Spoor 150.



Foto 2.145: Spoor 151.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.146: Spoor 152.



Foto 2.147: Spoor 153.



Foto 2.148: Sporen 154, 155, 156 en 157.



Foto 2.149: Sporen 160 en 161.



Foto 2.150: Spoor 159.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.151: Sleuf XXIII (O-W).



2.152: Sleuf XXIII (W-O).



Foto 2.153: Spoor 162.



Foto 2.154: Spoor 165.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.155: Sleuf XXIV (O-W).



Foto 2.156: Sleuf XXIV (W-O).



Foto 2.157: Sporen 172 en 173.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.158: Sleuf XXV (O-W).



Foto 2.159: Sleuf XXV (W-O).



Foto 2.160: Sporen 184, 185 en 186.



Foto 2.161: Sporen 187 en 188.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.162: Sleuf XXVI (O-W).



Foto 2.163: Sleuf XXVI (W-O).



Foto 2.164: Spoor 192.



Foto 2.165: Spoor 193.





Foto 2.166: Spoor 194.

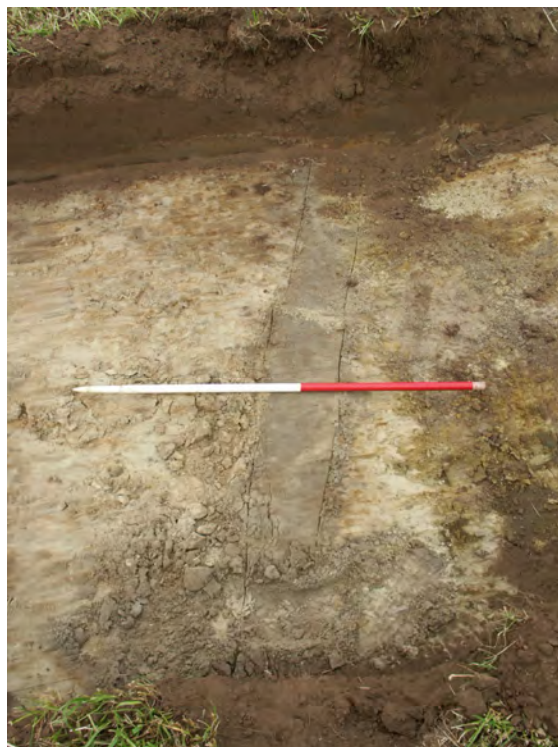


Foto 2.167: Spoor 198.



Foto 2.168: Spoor 195.



Foto 2.169: sporen 196 en 197.



Foto 2.170: Spoor 200.





Foto 2.171: Spoor 199.



Foto 2.172: Spoor 201.



Foto 2.173: Sporencomplex 202.



Foto 2.174: Spoor 203.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.175: Spoor 204.



Foto 2.176: Sporencomplex 205.



Foto 2.177: Sleuf XXVII (O-W).



Foto 2.178: Sleuf XXVII (W-O).





Foto 2.179: Spoor 206.



Foto 2.180: Spoor 207.



Foto 2.181: Sleuf XXVIII (Z-N).



Foto 2.182: Sleuf XXVIII (N-Z).





Foto 2.183: Spoor 208.



Foto 2.184: Sporen 209, 210 en 211.



Foto 2.185: Spoor 212.



Foto 2.186: Spoor 213.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.187: Sleuf XXIX (Z-N).



Foto 2.188: Sleuf XXIX (N-Z).



Foto 2.189: Spoor 214.



Foto 2.190: Spoor 215.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.191: Spoor 216.



Foto 2.192: Spoor 218.



Foto 2.193: Spoor 217.



Foto 2.194: Spoor 219.



Foto 2.195: Sporen 220, 221 en 222.





Foto 2.196: Spoor 223.



Foto 2.197: Sporen 224 en 225.



Foto 2.198: Sporen 225 en 226.



Foto 2.199: Spoor 227.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.200: Spoor 228.



Foto 2.201: Sleuf XXX (O-W).



Foto 2.202: Sleuf XXX (W-O).



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 2.203: Spoor 229.



Foto 2.204: Spoor 230.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.1: Zicht op werkput 1.



Foto 3.2: Zicht op werkput 1.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.3: Zicht op werkput 1.



Foto 3.4: De sporen bevinden zich op slechts een tiental centimeters onder het huidige loopoppervlak.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.5: Zicht op werkput 1 met aanduiding van een aantal sporen.



Foto 3.6: Zicht op werkput 1 met aanduiding van een aantal sporen.



Foto 3.7: Detail van muur 4 met insteek (spoor 5).



Foto 3.8: Detail met de muren 4, 7 en 8 en de resten van een fundament (spoor 10). Op de voorgrond zijn de muurresten te zien die bij de afbraak in de kleine kelder onder kamer 3 werden gestort.



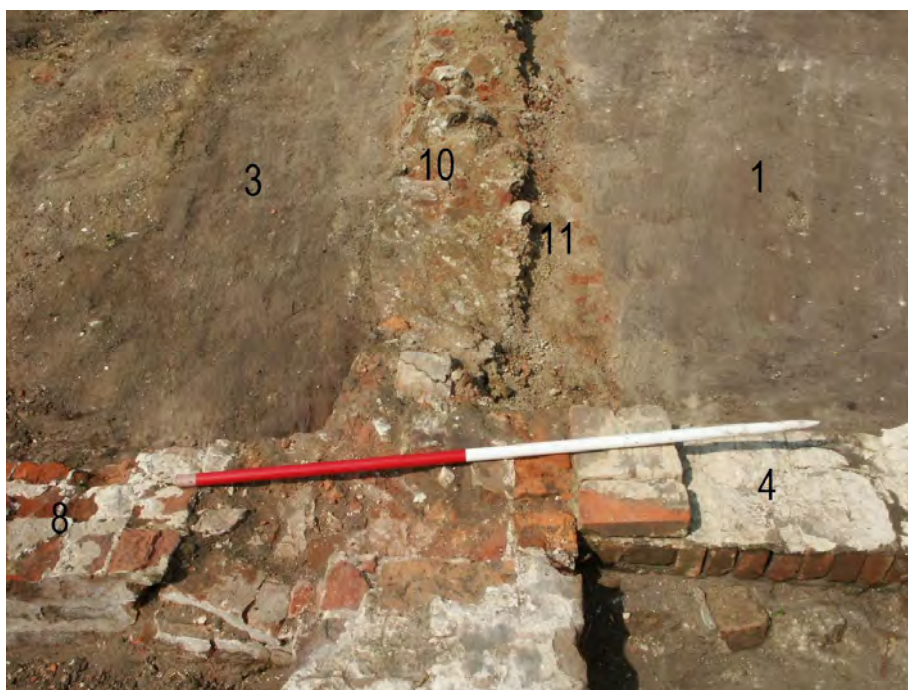


Foto 3.9: Detail van de funderingen 10 en 11.

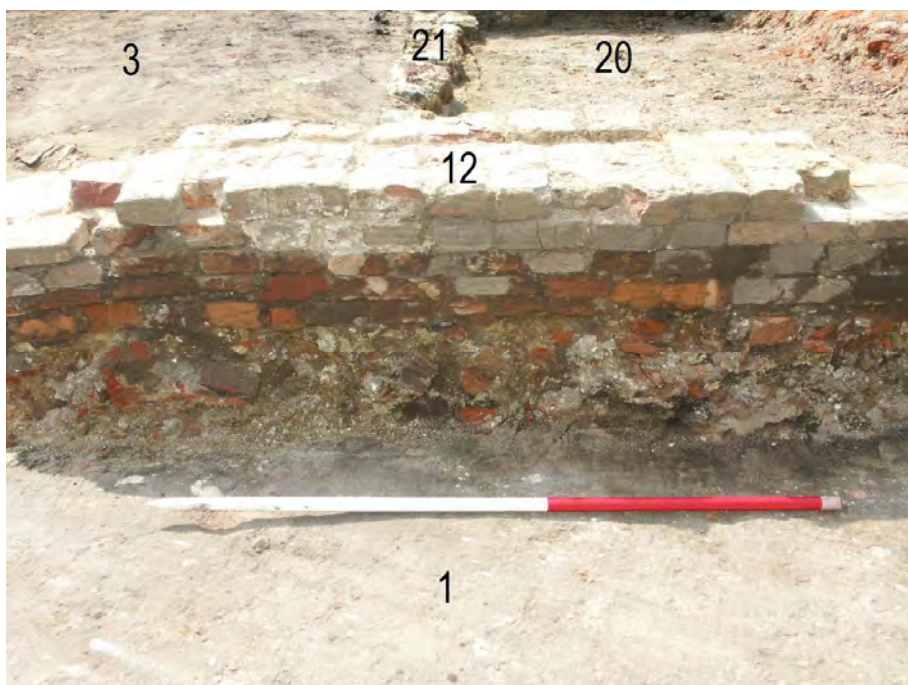


Foto 3.10: Detail van muur 12.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.

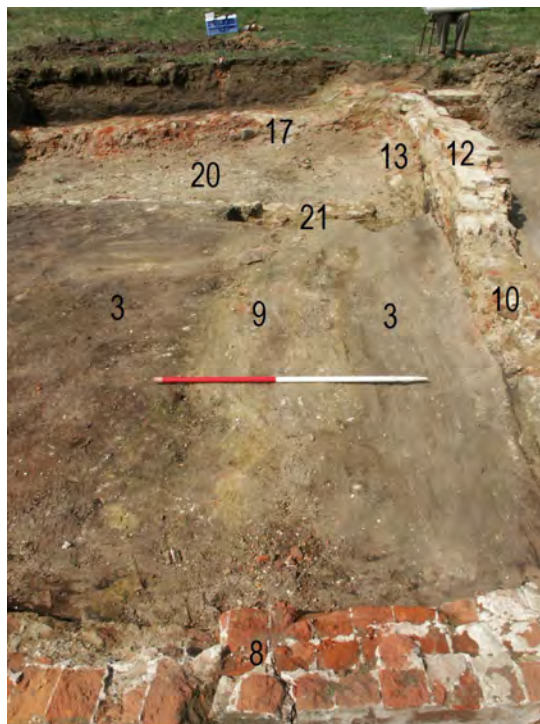


Foto 3.11: Detail van kamer 4 met aanduiding van de sporen.



Foto 3.12: Zicht op kamers 1 en 4 met aanduiding van de sporen.

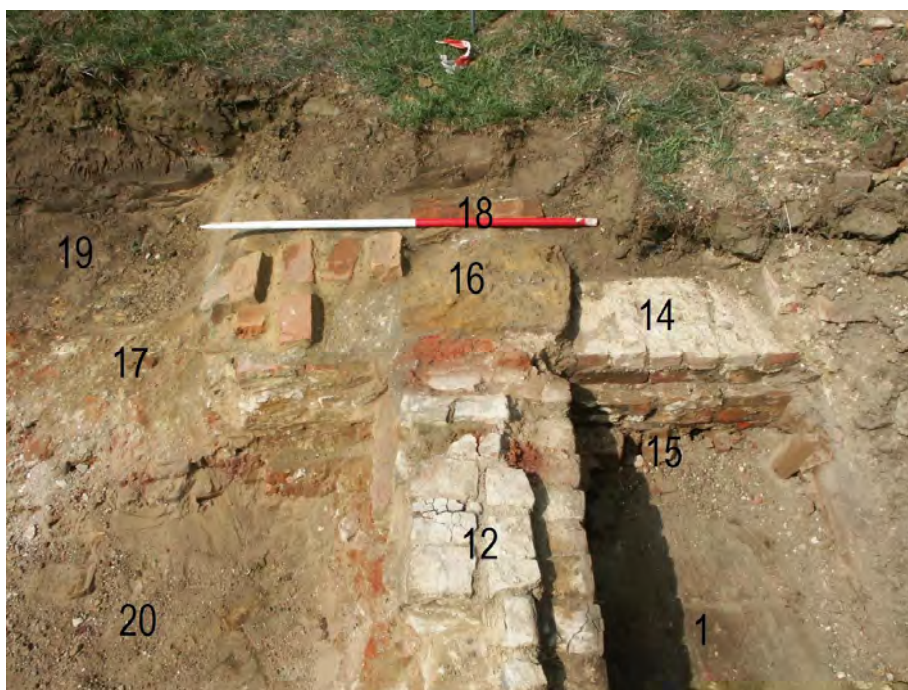


Foto 3.13: Zicht op de belangrijkste muurfragmenten in tegen de noordrand van werkput 1.

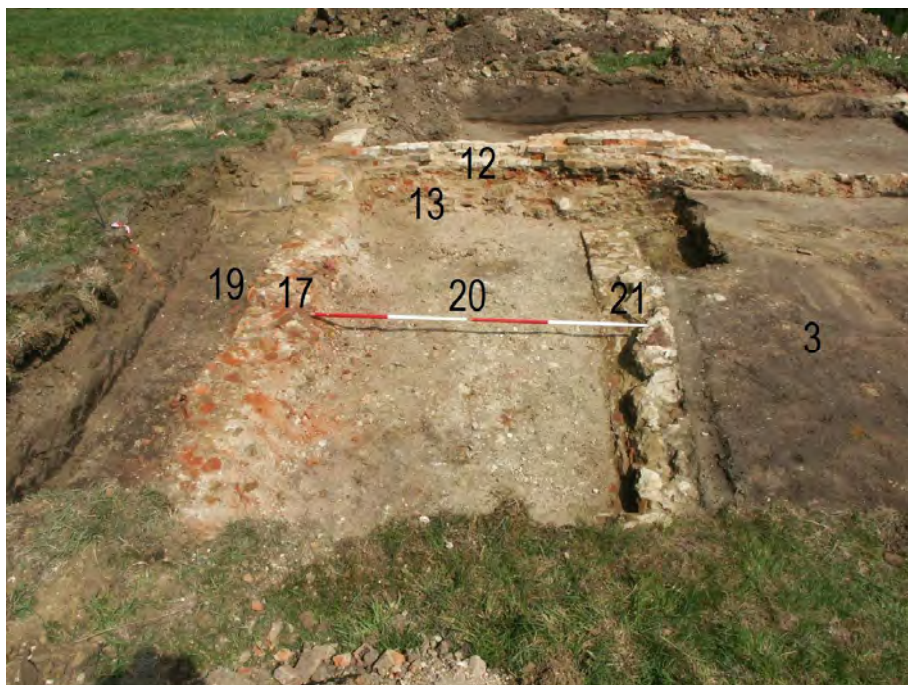


Foto 3.14: Zicht op de noordwestelijke hoek van werkput 1 met aanduiding van de aanwezige sporen.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.15: Zicht op de belangrijkste sporen in de noordwestelijke hoek van werkput 1.



Foto 3.16: Zicht op sporen 20 en 21. De ijzerzandstenen muur (spoor 21) is tot een tiental centimeters onder het huidige loopoppervlak bewaard.



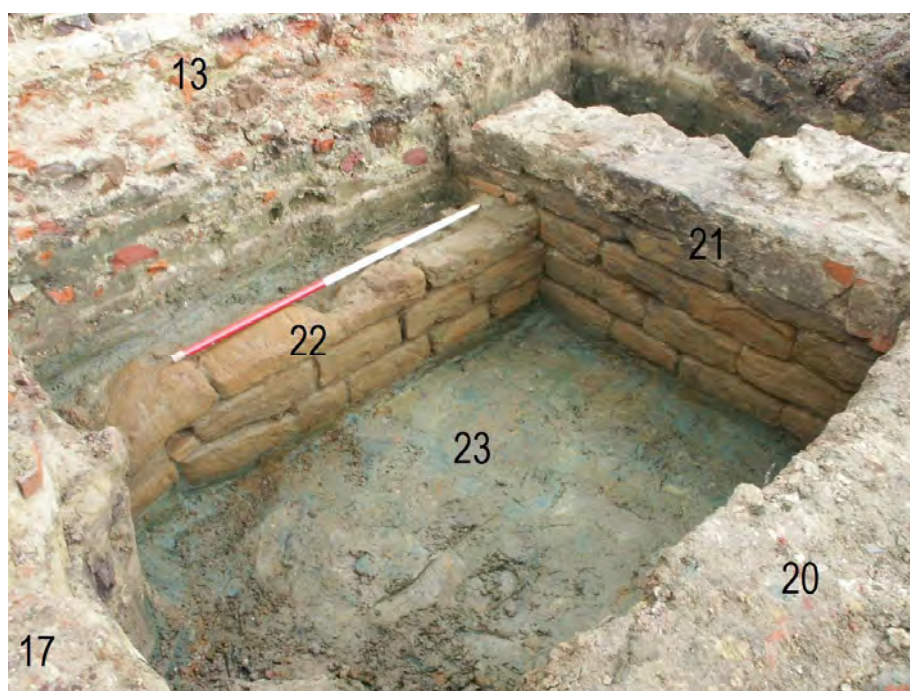


Foto 3.17: Detailzicht op de middeleeuwse sporen uit vlak 2.



Foto 3.18: Muurfragmenten 4 en 7 staan niet met elkaar in verband.



Foto 3.19: Muurfragmenten 12 en 14 staan niet met elkaar in verband.



Foto 3.20: Muurfragmenten 7 en 8 staan vermoedelijk met elkaar in verband, maar dit kon niet onderzocht worden doordat er bepleistering op de muren zat.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.21: Zicht op de verschillende kamers van het Hof van Goor. Tegen de muren van kamer 3 zijn de resten van de bepleistering van de kelder te zien.

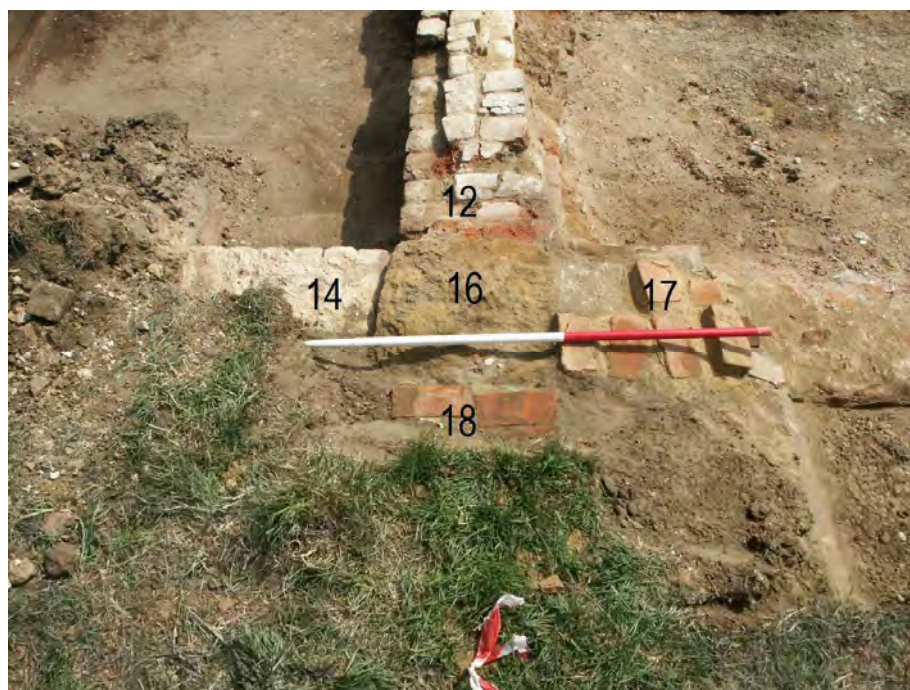


Foto 3.22: Muurfragmenten 14 en 18 zijn later tegen muren 12 en 17 aangebouwd.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.23: De ijzerzandstenen muren uit de middeleeuwse periode.



Foto 3.24: Profiel langs de ijzerzandstenen muur.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.25: Zicht op werkput 2.



Foto 3.26: Zicht op werkput 2.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.27: Muur 9 in werkput 2.



Foto 3.28: Zicht op werkput 3 met aanduiding van de sporen.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.

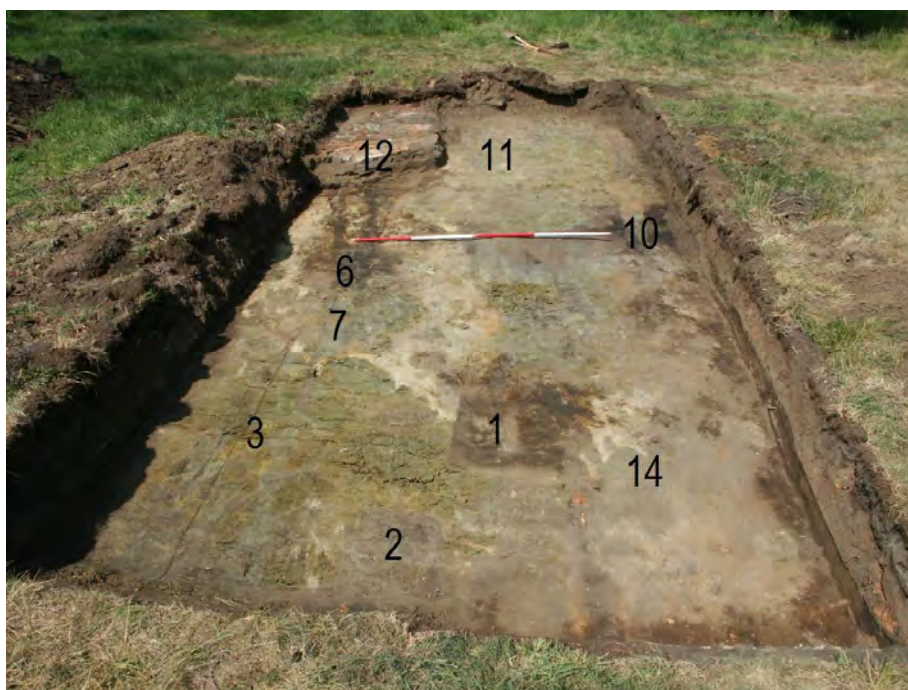


Foto 3.29: Zicht op werkput 3 met aanduiding van de sporen.



Foto 3.30: Sporen 12 en 13 in werkput 3.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.31: Zicht op werkput 4.



Foto 3.32: Zicht op werkput 4.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.33: Zicht op de noordwestelijke hoek van het 'Kasteeltje' in werkput 4.



Foto 3.34: Zicht op werkput 5.



Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.35: Zicht op werkput 5.



Foto 3.36: Zicht op de grachtcoupe in werkput 6.

Het archeologisch vooronderzoek in en rond het 'Hof van Goor' te Tessenderlo.



Foto 3.37: Zicht op de grachtcoupe in werkput 6.